Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной декабрин 21-нэй гарана | № 167 (13656) | 1974 оной июлиин 19, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

ҮРБЭДЭХИ, ТЭДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ОРИЛГОНУУДЫЕ ДҮҮРГЭХЭ

Н. Б. ПИВОВАРОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ

ҮСЭБТЭ юһэдэхи табан дүрбэдэхи, тодорхойл- жэлэй түрүүшын хахад эбэ. Үнгэрһэн хахад жэл й республикын ажал- бүхы совет арадтал ртиин XXIV съез- КПСС-эй ЦК-гай де- (1973 он) Плену- шиидхэбэринүүдые бэ- ын түлөө, ажахын ба й байгуулалтада шэнэ алтануудые туйлахын эдэбхитэй, шууд сэхэ эй үе болоһон байна.

ССР-эй Верховно Сове- унгалтые эдэнэр ехэ, һайндэр мэтээр уг- коммунистнууд ба инабэшэ хүнүүдэй ба- гэдэлэй кандидадуудай нэгэн һаналтайгаар үгэхэдөө, Коммунис тиин хэрэгтэ хэлбэришэ- лһэн сэхэ. тэрэнэй до- ын ба гадаадын полити- бүрин дэмжэжэ, һай- байһанаа үшөө дахин эйлэн гэршэлбэ.

ртида, совет арадта СС-эй ЦК-гай хандаһан лгада бодото хэрэгүү- э харюусан, промыш- предприятинуудай кол- ивүүд продукци үйлэд- н, худалдаанда гаргаха жэлэйнгээ түсэбые процентээр дүүргэһэн, гүрэндэ худалдаха нёдондо жэлэй энэ тэй сасуулбал, 6 про- дээшэлүүлһэн бай- Түрүүшын хахад жэлэй соо, түсэбөөр хараа- һанда орходоо, 82 мян- түхэригөөр ехэ автома- ын приборнууд ба лнүүд бүтээгдэһэн, 4 он киловатт-час элект- эшэ хүсэн, 181,5 мян- кубометр модон, 3,7 тонно цемент, 1,7 он шахуу хэһэг шифер ехээр үйлэдбэрилэгдэ- 39 мянган тонноор ехэ нүүрһэн малтагда- ооһон бүд, оёмол зүйл- мебель, шаажан гүйл- амһартанууд, консер- малай тоһон, сагаан болон арадай хэрэг- бусад эд бараан ехээр үйлэдбэрилэгдэ- байха юм. Дүн хамта 15 он түхэригэй продукци һөө гадуур үйлэдбэри- жэ, худалдаанда гаргаг-

энь 1974 ондо респуб- ажалшадай абаһан со- лис уялгануудые дүүр- дэ горитой хубита бо-

Хүдөө ажахын ажалшадай орхохо юумэн ехэ. Ха- сагай оройтожо, хүй- байгаашье һаань, эдэнэр тарилгын хүдэлмэ- эмхитэй һайнаар үнгэр- түсэбһөө гадуур 2,4 ан гектар ороохо- оһото бобово ургамал- дые тариһан, хартаабхын, ой, олон ба нэгэ жэ- ногооной, кукурузын майе ургэдхэһэн байна. спубликын хүдөө ажахын һалбари — мал ажалые лгэдэ тодорхой ам- танууд туйлагдаа. Мяха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб — 111, һүн — 113, үндэгэн 103 процентээр дүүргэгдээ. Түсэбһөө гадуур 1,8 мянган тонно мяхан, 7,9 мянган тонно һүн, 1,3 миллион үндэгэн гүрэндэ худалдагдаба. Олонхи колхоз, совхозууд малайнгаа тоо толгойе олошоруулаа, үхэр ба шубуудай ашаг шэмыень дээшэлүүлээ, малай гарзалалгые нилээд үсөөрүүлээ.

РЕСПУБЛИКА доторнай капитальна барилгын үргэн ехэ программа бэелүүлэгдэжэ байна. Забайкалиин апатидай комбинат, хүдөө ажахын машина-бүтээлгын завод, трикотажна фабрика гэхэ мэтын ехэ барилгануудые бодхоохо хүдэлмэри эхилбэ. Манай ороной туйлай ехэ барилгын — Байгал-Амарай түмэр замай участогые бариха талаар бэлэдхэлэй хэмжээ ябуулганууд хэгдэжэ байна. Галуута-Нуурай ГРЭС-эй, мал ажалай бүлэг ехэ ехэ барилгануудай, уһалууриин түхеэрэлгэнүүдэй, электро-дамжуулгын лининүүдэй, промышленна ба хүдөө ажахын бусад барилгануудай хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдээ.

Байгша оной түрүүшын хахадта 43,4 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, 536 хүнэй һууритай һургуулинууд, 380 хүнэй һууритай һургуулида ороодүй үхибүүдэй эмхи зургаанууд, худалдаа наймаанай, коммунальна ажахын, соёлой хэдэ хэдэн барилганууд бодхоогдожо, ашаглалгада оруулагдаһан байна.

«Байгал далайн оршон тойронхи байгаалиин баялигуудые гамтайгаар ашаглаха ба сахин хамгаалха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой үндэһөөр сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые бариха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэнэ. Байгал далай болон республикын бусад гол мүрэнүүдэй уһыень бузарлангүй, арюун сэбэр байлгаха бусад хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэнэ.

Үнгэрһэн хахад жэлэй турша соо худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, хүн зоной байдал хангаха предприятинууд яһала һайнаар хүдэлөө. Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесын түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ, улад зоной байдал хангалгын хэмжээн нёдондо жэлэйхиһээ 7 процентээр дээшэлээ.

Республикын транспортын, хэлхеэ-холбооной, коммунальна ба арадай ажахын бусад һалбаринуудай предприятинуудай коллективүүд 1974 ондо абаһан социалис уялгануудые дүүргэлгэдэ хубитаяа оруулһан байна.

Үнгэрһэн хахад жэлэй дүнгүүдһээ харахада, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсон, республикын ажалшад ажахын ба соёлой байгуулалтада шэнэ шэнэ амжалта, илалтануудые туйлаһан, олохон түрүү коллективүүд хахад жэлдэ абаһан уялгануудаа нилээд үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Гэхэтэй хамта, партиин Центральна Комитедэй декабриин (1973 он) Пленумэй хараа бодолнуудаар, эрилтэнүүдээр хүдэлмэриин дүнгүүдые сэгнэхэдээ, үйлэдбэриин ургалта хангахын, тэрэнэй ашаг үрэ дээшэлүүлхын тула бүхы арга боломжонуудаа, нөөсэнүүдээ бүрин хүсэдөөр ашаглажа шадаагүйбди гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. «Электромашина», «Теплоприбор», прибор-бүтээлгын, Тимлюйн цементын заводууд, Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика, ноохо угаадаг фабрика болон бусад түрүү предприятинуудһаа гадна, республика доторнай үшөө олон заводууд, фабриканууд, леспромхозууд, колхоз, совхозууд түсэбөө дүүргээгүй, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудһаа һураггүй гээгдэжэ ябана. Жэшээнь, 24 промышленна предприяти гэхэ гү, али бүхы предприятинуудай 12 процентнь, эдэнэй дунда союзна мэдэлэй 9 предприяти, Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын 3 предприяти. Нютагай промышленностиин министерствын 2 предприяти продукци үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээгүй. Энэ шалтагаанаар, түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 5,8 миллион түхэригөөр бага промышленна продукци худалдагдаһан байна.

«Бурятмясопром» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй предприятинууд, Хүрбын ба Хурамхаанай леспромхозууд, Улаан-Үдын кондитерскэ фабрика, Кабанскын загаһанай завод илангаяа ехэ гээгдэлдэ ороо. Эдэнэр, түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо, 4,5 миллион түхэригөөр бага продукци үйлэдбэрилэн худалдаба.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, үйлэдбэриин ашаг үрэ ехэдхэхын, алмалта арьбалалта туйлахын түлөө тэмсэл хаа хаанагүй ёһотой һайнаар үнгэргэгдэнэгүй.

Үнгэрһэн таба һарын дүнгүүдээр промышленна предприятинуудай 38 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар тогтоогдоһон даабаринуудаа дүүргээгүй. Энээнһээ уламжалан, республика доторнай энэ шухала үрэ дүн 99,3 процентдэ хүргэгдэһэн байна.

Шэнэ техникэ, түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэдэ, үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглалгада анхаралаа һулаар хандуулга, гол фонднуудые хэрэглэхэ, ажалаа эмхидхэхэ ба нормолхо хэрэгтэ дутуу дунданuудай гаралга — энэ бүгэдэ энээнэй гол шалтагаанууд болоно.

Жэшээлэн хэлэбэл, Нютагай промышленностиин министерствын зарим предприятинуудта үйлэдбэриин хүсэнүүдэй оройдоол 50—70 процентнь ашаглагдана. Бүтээсэгүй гаргашанууд ехэ, үйлэдбэрилэн гаргагдаһан эдлэл хэрэгсэлнүүдэй нилээд ехэ хубинь хангалтагүй доогуур шанартай. Энэ министерствын предприятинуудай 38 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргээгүй.

Хэдэ хэдэн промышленна предприятинуудта хүдэлмэришэдэй һарын дундуур зэргын салин хүлһэнэй ургалта ажалай бүтээсын ургалтаһаа үлүү дээгүүр байһан ушарынь һанааемнай зобоонгүй байха ёһогүй. Тодорхойлон хэлэхэдэ, Буряадай мяханай промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэлэй, Байгалай загаһанай промышленна трестын, «Забайкаллес» комбинадай, Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын, түлишын промышленностиин управлениин хэдэ хэдэн предприятинуудта иимэ байдал тохёолдонхой.

Энэмнай хангалтагүй, гүрим буса ябадал гээшэ. Предприятинуудай, министерствэнүүдэй, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, нютагай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд энээндэ анхаралаа хандуулха ёһотой.

Олон предприятинуудта бүтээн гаргагдаһан продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха гэһэн шухала үрэ дүн бэелүүлэгдэнэгүй, яла түлэлгэһөө, түүхэй эд ба материалнуудые үлүүсэ хэрэглэлгэһээ ехэ гарза хохидол ушаруулагдана. Энэ жэлэй май һарада вагонуудые һаатуулан зогсооһоной түлөө 41 мянганһаа дээшэ түхэригэй яла түлэгдэһэн байна. Хяагтын плавиково-шпадай уурхайда — 10 дахин, «Бурятстройматериалы» гэжэ нэгэдэлэй предприятинуудта — 23 дахин, талха гурилай продуктнуудай управленидэ вагонуудта ашаа тээхэ хүдэлмэри нормоһоо 7 дахин үлүү ехээр һаатуулан зогсоогдоо.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

АЖАЛШАДАЙ депутадуудай Ивалгын поселково Соведэй депутат Валерий Базаржапов ОПХ-гай эрхим хонишон юм. Энэ жэл зуун эхэ хонин бүриһөө зуунһаа дээшэ хурьга абаһан байна. Нүхэр Базаржапов «Ажалай габьяагай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаа һэн.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон, депутат В. Базаржапов.
О. БЕРЕЗКОВОЙ фото.

ҺҮ ҺААЛИЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

Тээгдэ тосхонһоо зүүлжээ холо бэшэ газарта Хүрбын совхозой һү һаалиин Могой гэжэ гүүртэ оршодог юм. Тус гүүртые коммунист Р. Рачинский эрхилнэ. Эгээ мүнөө шэмэтэй хүхэ ногооной үедэ һү һаалиин үдэр бүри дээшэлхэ халуун хаһа ерээ. Тус гүүртын һаалишад үнеэн бүриһөө үдэртөө дунда зэргээр 7—8 килограмм һү һаадаг һаа, мүнөө 10—11 килограммда хүргэнэ. Эндэ үнеэдые машинын хүсөөр һаадаг болонхой юм. Һаалишад Л. Федорова, М. Николаева, А. Будаева болон бусад дунда зэргээр үдэрэй 11—12 килограмм хүрэтэр һү һаана. Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ тус совхозой һаалишад малай тоо толгой олошоруулха, һү һаалияа улам дээшэлүүлхэ зорилготойгоор габшагайгаар ажаллажа байнхай. Могой гүүртын һаалишад үнеэн бүриһөө һү һааха жэлэйнгээ даабарие 2200 центнертэ хүргэхөөр хараалнад. Мүн тус гүүртэдэ үнеэн бүриһөө тугал абаха хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдажа байнхай.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

БҮГЭДЭНЭЙ ХЭРЭГ

Ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ харюусалгатай хаһа үдэрһөө үдэртэ эршэдээ орожо байнхай. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ колхоз, совхозой хүдэлмэришэдһөө гадна, аймагай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаададаг гээшэ.

Баргажанай сомоной Совет үбһэ хуряалгын үедэ Бодоной, Баргажанай совхозуудта туһа хүргэдэг юм. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ пенсионернүүд жэл бүри эдэбхитэйгээр хабаададаг. Мүнөө үедэ Баргажанай совхоздо 6, Бодоной совхоздо 5 үндэр наһатай үбгэд туһалжа байнхай.

Үбһэ хуряалгын хүдэлмэрие богонихон болзорто үнгэргэхын тала аймгүйсэдком эмхи зургаануудта тусхай даабари үгэнхэй. Үгтэһэн түсэбэй дүүргэлтын хэр ябажа байһан тухай хүтэлбэрилэгшэд аймгүйсэдкомой заседани дээрэ саг үргэлжэ тоосохо байна.

Манай сомоной Совет байгша ондо Бодоной совхоздо 150 центнер үбһэ, 50 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ үгэхэ түсэбтэй юм. Хараалһанаа бодото дээрэнь дүүргэхэ арга боломжо манда бии. Абаһан даабаряа бэелүүлхын тула амаралтынгаа үдэрнүүдые хэрэглэхэбди.

И. ЖИРАКОВ,
Баргажанай сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

ДЕПУТАДАЙ ФЕРМЭДЭ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат М. П. Никоновагай хүтэлбэрилдэг Закалтусна һү һаалиин фермын коллектив гансашье Байгалай совхоздо бэшэ, мүн аймаг соогоо эрхим ажалаараа суурхана. Тус фермын ажал хүсэд оньһожоруулагданхай. Ушар тиимэһээ 350 үнеэдые 15 һаалишан һаана.

Машинаар һү һаалгаар республикын 1974 оной чемпион Геннадий Соктоев энэ фермэдэ ажалладаг юм. Һаалишад Геннадий Соктоев, Анна Карпова, Валентина Елизова, Галина Черных болон бусадшье һара бүриингөө түсэб хододоо үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлээд, Кабанскын аймагай Байгалай совхозой Закалтусна фермын коллектив байгша оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгөөр 500 центнер һү түсэбһөө гадуур тушааба.

С. ОЧИРОВ.

ПНР-эй партийно-правительственна делегаци Москва ерэбэ

ПНР-эй партийно-правительственна делегаци Москва ерэбэ

«Социалис Польшын 30 жэлэй ой» гэһэн выставкэ нээлгэдэ хабаадахын тула ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич түрүүтэй Польшын Арадай Республикын партийно-правительственна делегаци июлиин 17-до Москва ерэбэ. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Э. Бабюх, ПОРП-ын ЦК-гай гэшүүн, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, ПНР-эй гадаадын худалдаа наймаанай ба далайн ажахын министр К. Ольшевский делегациин бүридэлдэ ороно.

Нүхэд А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Ф. Катушев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. А. Кириллин, М. А. Лесечко болон бусад тусхай тушаалтад ПНР-эй, СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Белорусска вокзал дээрэ делегацие угтаба.

* * *

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич түрүүтэй Польшын Арадай Республикын партийно-правительственна делегаци Эхэ орондоо ошохоёо энэл үдэртөө Москваһаа мордоо.

Нүхэд А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Ф. Катушев болон бусад тушаалтад ПНР-эй, СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ делегацие үдэшэһэн байна.

(ТАСС).

ДАЛАЙН ТРАНСПОРТЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ

Хүндэтэ нүхэд!

Нэгэдэмэл һалбари — далайн транспортын анхан байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, морягуудые, портынхидые, судна заһабарилагшадые — Далайн флодой министерствын предприятинуудай ба эмхинүүдэй бүхы коллективүүдые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршална.

Коммунис партиин, Советскэ правительствын саг үргэлжэ гаргадаг анхарал оролдолгын, манай арадай шэн зоригто ажалай ашаар Совет транспорт мүнөө сагай суднануудтай, эрхим һайн бусад техникэтэй, арадай ажахын хүгжэлтэ түгэс һалбари болонхой. Худалдаа наймаанай флодой морягууд манай гүрэнэй бүхы түүхэ дотор хододоо социалис байгуулалтын түрүү зэргэдэ ябадаг байгаа. Эдэнэр түрүүшын табан жэлнүүдэй үеэр Хойто далайн замые шэнжэлэн ашаглаха хэрэгтэ ажалайнгаа хубитые ехээр оруулһан юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ ашаануудые фронтдо абаашаха ябадал хангаһан, десантнигуудые буулгалгада хабаадаһан юм. Совет Армиин ба Далайн Сэрэгэй Флодой сэрэгшэдтэй хамта ябажа, немец-фашис булимтарагшадта эсэргүүсэн, баатар габьяатайгаар тулалдаа бэлэй.

Далайн транспортын хүдэлмэрилэгшэд социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, юһэдэхи табан жэлэй ажалай вахтада нэрэтэй солотойгоор жагсанхай. Интернациональна уялгаа бэелүүлэн, социалис Эхэ ороноо хилын саана нэрэтэй солотойгоор түлөөлдэг худалдаа наймаанайнгаа флодой морягуудаар совет арад омогорхоно.

Далайн транспортын хүдэлмэрилэгшэд флодой, портнуудай, судна заһабарилдаг ба бусад предприятинуудай хүдэлмэриин ашаг үрэ улам дээшэлүүлхын түлөө, саашадаа шэн нэтэрүүгээр тэмсэхэ, научно-техническэ дэбжэлтэ улам түргэдхэһэнэй, социалис мүрысөө бүри һайнаар дэлгэрүүлһэнэй үндэһөөр шэнэ амжалтануудые туйлаха, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулха гэжэ этигэжэ байһанаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Эхэ оронойнгоо аша туһада зорюулдаг хүндэтэ ажалдаа шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай, хүндэтэ нүхэд, таанадта үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

КПСС-эй Центральна Комитет — **СССР-эй Верховно Соведэй Президиум** — **СССР-эй Министрнүүдэй Совет**

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй ДАЛАЙН ТРАНСПОРТЫЕ (МОРФЛОДЫЕ) ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР ШАГНАХА ТУХАЙ

Далайн транспорт хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалтануудые туйлаһанайнь, арадай ажахын ба гадаадын худалдаа наймаанай ашаануудые тээхэ ябадал хангаһанайнь түлөө, анхан байгуулагдаһаар 50 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, **СССР-эй Далайн транспортые (Морфлодые) Ленинэй** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной июлиин 17.

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

Президент Макариос түрүүтэй Кипрэй Республикын хуулита правительствада эсэргүүгээр Грециин сэрэгэйхидэй эмхидхэһэн үймөөн үргэлжэлһөөр. Тиин сүлөөтэ гүрэнэй — Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин гэшүүнэй дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадаһаа сэрэгэй хүсөөр бүдүүлигээр хамааржа байна. ООН-ой Уставай гол ёһонууд убай һэнгэргүйгөөр эбдэгдэнэ.

Кипртэхи үймөөе дотоодын тэмсэлһээ уламжалан тохёолдоһон ушаралнууд гэжэ харуулха, энэ хорото ябуулгада хабаадажа байһанаа далдалха гэһэн Грециин правительствын һэдэлгэнүүд (иимэ худал хуурмаг баталамжые баруун оронуудтахи заримашуулай дэмжэн дэбэргээшье һаань) хэниешье мэхэлжэ шадахагүй. Кипртэхи хорото үгэсэлгэ хадаа Грециин правительствын иишэ эльгээһэн, Афинын захиралтануудые дүүргэдэг грек офицернүүдэй үүдхэһэн хэрэг байһаниинь бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ. Грециин правительство өөрынгөө ябуулгануудай түлөө харюусалгаһаа зайсажа шадахагүй.

Бэеэ дааһан гадаадын политика — ямаршье бүлэглэлдэ хабаадахагүй политика баримталдаг Кипрэй Республикын бэеэ даагаад байлгада дурагүй НАТО-гой зарим бүлэгүүдээр Кипртэхи гүрэнэй урбалта түсэблэгдэнхэй байгаа гэһэн, бүхы дэлхэй дээрэ тараһан һанал бодолые зүб зүйтэй гэжэ тоолохо үндэһэ баримта бии.

Гадаадын интервенциһээ уламжалан Кипртэ тохёолдоһон байдал тухай асуудалые ООН-ой Аюулгүйн Соведэй хаража үзэхэ үедэ НАТО-гой хэдэн оронуудай баримталһан хараа бодолһоо иимэ тобшолол хэгдэхэ ёһотой болоно. Гадаадын интервенцие болюулха хэмжээ абабал, Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ ООН-ой зүгһөө хамаарһан ябадал болохо гэһэн тон буруу шалтагаан тэдэ оронууд дурдана, тиин энэ гүрэнэй хуулита правительствые дэмжэхэ, интервенци зайсуулхын тула Аюулгүйн Соведэй зүгһөө үрэтэй хэмжээнүүдые абаха аргагүй болгоо.

Аюулгүйн Совет, тэрэнэй бүридэлдэ ородог гүрэнүүд ООН-ой Уставай дээдэ зэргын гол ёһонууд ба уг зорилгонуудые гансал үгөөрөө бэшэ, харин бодото хэрэгүүдээр бэелүүлдэг байбал, Кипрые эрид шууд хамгаалха зэргэтэй.

Кипрэй арад зоной һанал бодолоо үшөө хэлэхэнь дамжаггүй. Энэ арадай — үсөөхэн тоотойшье һаа — сүлөөтэй, бэеэ даанхай байха хүсэл эрмэлзэлые даража шадахагүй.

Кипрэй арад зон дура хүсэлыень дараха гэһэн һэдэлгэнүүдтэ эсэргүүсэн, бэеэ даадаг байхын түлөө олон жэлэйнгээ тэмсэлээр тиимэ хаба шадалтай байһанаа тодоруулаа.

Гадаадын политикын ленинскэ гол ёһонуудта үнэн байдаг Советскэ Союз өөһэдынгөө хуби заяае өөһэдөө шиидхэхэ эрхын түлөө тэмсэгшэ Кипрэй арадай тала баридаг байгаа, барихашье. Сүлөөтэ гүрэн Кипрэй бэеэ даанхай байдалые Советскэ Союз дэмжэдэг байгаа, дэмжэхэшье. Советскэ Союзай иимэ сэхэ шууд хараа бодол дэлхэйн арадуудай зүгһөө дэмжэгдэхэ, һайшаагдахань элитэ. Арадуудай амгалан, сүлөөтэ байдалые хүндэлдэг бүхы гүрэнүүд президент Макариос түрүүтэй Кипрэй Республикын хуулита правительствые үмэглэхэ. Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадаһаа сэрэгэй хүсөөр хамааралга дары болюулха тухай һанал бодолоо хэлэхэ ёһотой гэжэ СССР-эй правительство тоолоно. Түрүүшын хэмжээн болгогдон, Грециин бүхы сэрэгэй албатад Кипрһээ энэ дары гаргагдаха ёһотой.

Кипрэй Республикын сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалда халдан добтологшод тэрэшэлэн үймөөшэдые түхиран дэмжэгшэд, эдэ хорото муухай ябуулгануудые хэрэгсээнгүй байгшад харюусалгаһаа зайсажа шадахагүй.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. Д. МАРКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, партийна, совет органуудта удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй социальна тэдхэмжын министр нүхэр **Марков** Афанасий Даниловичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1974 оной июлиин 17.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР О. В. СЕРОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, уран зохёолой болон ниитын эдэбхитэй ажал ябуулгынь түлөө уран зохёолшо **Серова** Ольга Васильевнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1974 оной июлиин 17.

ТҮРҮҮ ҺААЛИШАД

Жэлэй түрүүшын хахад дүүрэбэ. Буряад оронойимнай ажалша зон энэ хугасаа соо хэгдэһэн ажалайнгаа дүн согсолон гаргажа, саашадаа шэнэ хараа түсэбүүдые табяа. Һаяшаг Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад социалис мүрысөөнэйнгөө дүнгүүдые согсолбо.

Хоёрдохи фермэдэ ехэ һү һаадаг залуу һаалишад олон. Энэ фермэ комсомол-залуушуулай фермэ гэжэ нэрэтэй юм. Эндэ арбадахи класс дүүргэһэн басагад 2-дохи жэлээ ажаллана. Гүүртын һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хабаадаһан эгэшэ дүүнэр Галина, Дари Жалсановатан даалгагдаһан үнеэдһээ дүрбэн һара соо ехэ һү һаажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараба. Мүнөө эндэхи һаалишад һаалияа бүри дээшэлүүлхые оролдоно, үнеэн бүриһөө үдэртөө 7—10 литр һү һаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) эгэшэ дүүнэр Галина Дари хоёр.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

ДҮРБЭДЭХИ, ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГОНУУДЫЕ ДҮҮРГЭХЭ

Капитальна барилга горитой гээгдэлтэй байhаар. Барилгын олохон эмхинүүл арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглэнгүй, капитальна барилгада hомологдоhон мүнгэ ашаглаха түсэбтэ даабаринуудаа hараhаа hарада дүүргэнэгүй. Тиигэжэ барилгануудые ашаглалгада оруулха болзор хойшо татагдана. Энэ ушар нэн түрүүн барилгын ехэ ехэ эмхинүүдтэ — Буряадай барилгын управлениидэ, «Бурятцелинстрой» трестдэ сэхэ хабаатай. Эдэнэр хахад жэлэйнгээ түсэбүүдые тус тустаа 79, 97 процентээр дүүргэhэн байна. Эдэнэй гэмээр промышленна ба хүдөө ажахын хэдэ хэдэн шухала барилганууд, байрын гэрнүүд, hургуулинууд, больницанууд, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд саг соогоо ашаглалгада оруулагдаагүй байха юм.

Өөhэдhөөнь дулдыдаагүй ушар шалтагаануудhаа бэшэ, харин барилгын талмайнууд дээрэ ажалай эмхидхэлдэ тохёолдоhон горитой дутуу дундануудhаа, барилгын техникэ, хүдэлмэриин хүсэ хангалтагүй муугаар хэрэглэhэнhээ энэ тохёолдоно. Элдин [illegible] зунай сагай оршоод [illegible]ашье hаань, барилгашадай олон бригада, үбэлэйхидэл адли, нэгэ халаанаар хүдэлнэ. Барилгын хүдэлмэриин эмхидхэлэй түрүү арга онолнууд, тодорхойлон хэлэхэдэ, бригадна подрядай гуримаар ажалаа бүтээхэ онол арга үйлэдбэридэ hулаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

Капитальна барилгын түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай асуудалые республикын Министрнүүдэй Совет hаяхан зорюута хаража үзөөд, капитальна хүдэлмэридэ hомологдоhон мүнгэ саг болзор соонь ашаглахын, бодхоогдожо байгаа барилгануудые болзор соонь ашаглалгада оруулхын түлөө харюусалгатай байhан тухайдань барилгын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ hануулга хэhэн байна.

РЕСПУБЛИКЫН хэдэ хэдэн колхоз, совхозуудай хүдэлмэриин дүнгүүд даб дээрэ зүрхэ сэдьхэлыемнай хангажа шадахагүй байhаар. Манай олон ажахынуудта үхэр малай тоо толгой удаанаар олошоруулагдана, малай ашаг шэмэнь бага байhаар, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэн, гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэгдэнэгүй. Жэшээнь, хэрбээ бүхы республика дотор абажа харахада, байгша оной 6 hарын турша соо hү үйлэдбэрилгын нэгэдондо жэлэй энэ үеынхиhөө 12 процентээр дээшэлээшье hаань, харин Баунтын, Захааминай, Хойто-Байгалай аймагуудта hү үйлэдбэрилгэ 1973 оной энэ үеынхиhөө доошоо ороhон бай[illegible] Тиихэдэ Зэдын, [illegible]гарайн, Яруунын, Прибайкалиин, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай ажахынууд hү үйлэдбэрилгээ 15-hаа 23 процент хүрэтэр дээшэлүүлхэдэ, харин Баргажанай аймагай — 2 процентээр, Сэлэнгын аймагай ажахынууд hү үйлэдбэрилгээ 6 процентээр дээшэлүүлээ.

Буряадай совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлэй 6 ажахы — hү, 12 ажахы мяха үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргээгүй. Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозууд, мүн «Птицепром» трестын совхозууд мяха гүрэндэ худалдаха талаар үритэhэн байна.

Адууhа малай гарзалалга, эхэ малай hубайралга мал ажалда горитой гарза, хохидол ушаруулна. Хэтэрхэдээ энэ жэлэй июнь hарада Хэжэнгын, Хурамхаанай, Хориин ба бусад аймагуудай ажахынуудта хонид олоороо гарзалаа.

Транспортын, худалдаа наймаанай хүдэлмэридэ, соёлой ба хүн зоной ажаhуудал хангалгые эмхидхэхэ хэрэгтэ үшөө ехэ дутагдалнууд дайралдаhаар.

Республикын арадай ажахын хэдэ хэдэн hалбаринуудта тохёолдоhон гээгдэл хадаа гансашье министерствэнүүдэй ба албан зургаануудай зүгhөө бэшэ, харин городской, районно ба аймагай Соведүүдэй, эдэнэй гүйсэдхэхэ зургаануудай зүгhөө хүтэлбэрилгын дутуу дундануудые гаргаhанай үрэ дүн болоно. Ажахын ба соёлой байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ нютагай Соведүүд ёhотой үүсхэл гарганагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эдэнэр олохон ушарта дайралдаhан дутуу дундануудые усадхан зайсуулнагүй, промышленна предприятинуудай, барилгын, колхоз, совхозуудай үйлэдбэрние гүнзэгыгөөр шэнжэлнэгүй.

Кабанскын, Сэлэнгын, Улаан-Үдын аймагуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд промышленна предприятинуудай хүдэлмэридэ анхаралаа hуладуулhан байна. Яруунын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай нютагай Соведүүд улад зоной байдал хангадаг предприятинуудай хүдэлмэрние муугаар эрхилнэ. Эгээл нимэhээ эндэ хүн зоной ажаhуудал хангаха талаар хахад жэлэй түсэбүүд дүүргэгдээгүй, промышленна олон предприятинууд гээгдэлдэ ороо.

Үнгэрhэн хахад жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүдые нарибаар шэнжэлхэ, дутуу дундануудые усадхан зайсуулха талаар участок бүхэндэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалха, үйлэдбэриин арга нөөсэнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ, урдань табигдаhан зорилгонуудые партийна ёhоор, гүрэнэй хараа бодолтойгоор шиидхэхэ гэээшэ нютагай Соведүүдэй, министерствэнүүдэй, албан зургаануудай уялга, нэрэ хүндын хэрэг мүн.

«Өөhэдынгөө ажалда, бусадай хүдэлмэридэ улам үндэр ехэ эрилтэнүүдые табяад байгаа hаамнай, энэ табан жэлдэ партиин табиhан түсэбүүд бодото дээрээ бүри амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ [illegible]байна», — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев партиин XXIV съездэ КПСС-эй ЦК-гай Тоосоото элидхэл хэхэдээ мэдүүлээ hэн.

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй хоёрдохи хахад оршоод байна. Энэ үе соо республикын ажалшад ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэхэ, ажахын ба соёлой байгуулалтын hалбарида хэдэ хэдэн шухала зорилгонуудые шиидхэхэ юм.

1974 ондо абтаhан социалис уялганууд дотор бэшэгдэhэнэй ёhоор, республикын промышленность үйлэдбэриингөө программые болзорhоонь урид дүүргэжэ, жэлэй hүүл болотор түсэбhөө гадуур 9 миллионhоо бага бэшэ түхэриггэй продукци үйлэдбэрилэн гаргажа, худалдаха ёhотой. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, эдлэл хэрэгсэлнүүдэй шанарыень hайжаруулха, түүхэй эд ба материалнуудые алмаха талаар үшөө ехэ юумэ хэхэ шухала.

Арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилгэдэ, ассортиментыень үргэдхэлгэдэ уялганууд дотор ехэ hуури үгтэнэ. Жэлэй hүүл болотор үлэhэн саг соо 16—17 миллионhоо бага бэшэ түхэриггэй соёлой-ажаhуудалай эд бараан үйлэдбэрилэгдэн бүтээгдэхэ байна. Союзна ба союзно-республиканска мэдэлэй предприятинууд энэ талаар гол үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Ушарынь юуб гэбэл, тус предприятинуудай 90 гаран процентнь эдэ эд бараа үйлэдбэрилнэ бшуу. Үнгэрhэн хахад жэлдэ хэдэ хэдэн предприятинууд — Улаан-Үдын шэлэй завод, Тимлюйн цементын завод, республиканска «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинууд арад зондо шухала хэрэгтэй эд бараа хангалтагүй муугаар үйлэдбэрилhэн байха юм. Юрэдөөл, эдэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгэй шухала байhые, тэрэнэй гүрэн түрын удха шанарые ойлгон мэдэрээгүй, таараха тобшололнуудые хээгүй гээшэ ха.

Бүхы дүнгүүдээр түсэбтэ даабаринуудаа, абаhан уялгануудаа дүүргэхэhээ гадна, үлүүлэн дүүргэхэ бүхы арга боломжонууд манайда бии. Түрүү предприятинуудай, цехүүдэй, участогуудай, бригаданuудай, үйлэдбэриин новаторнуудай хүдэлмэриин жэшээ энэ талаар этигүүлэн найдуулна. Промышленна предприятинуудай, министерствэнүүдэй, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд эдэнэй дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэхэ, социалис уялгануудай дүүргэлтын ябасые ходоодоо анхаралдаа байлгаха. Коллегинууд, үйлэдбэриин зүблөөнүүд, коллективүүдэй суглаанууд дээрэ эдэ асуудалнуудые хаража үзэхэ, мүрысөөндэ илагшадые моральна ба материальна талаарнь урмашуулгые зүбөөр хэрэглэхэ ёhотой.

Республикын барилгашадай үмэнэ харюусалгатай зорилгонууд табигдаанхай. Сэлэнгын ЦКК-гай хоёрдохи ээлжээнэй, Кабанскын нугаhанай фабрикын, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй котелой, Улаан-Үдэ хотын сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй, Гояанухын хирпиисын заводой барилгые дүүргэжэ, ашаглалгада тушааха, мүн Галуута-Нуурай ГРЭС-тэ, «Бурятсельхозмаш» заводто, гүрэнэй ба ажахынууд хоорондын мал ажалай бүлэг барилганuудта барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэбүүдые болзорhоонь урид дүүргэхэ, гэр байра болон социально-соёлой барилгануудые бодхоохо талаар ехэ хүдэлмэри бэелүүлхэ байна.

Байгша ондо ашаглалгада оруулагдаха барилгануудые бодхоохо хэрэгые хиналтадаа абаха ёhотойбди. Шухала хэрэгтэй оньhото техникээр, хүдэлмэриин хүсөөр барилгын материалнуудаар, түхеэрэлгэнүүдээр эдэ барилгануудые хангаха хэрэгтэй.

Барилгын индустриин өөhэдын үйлэдбэриин бааза байгуулха гээшэ шухала удха шанартай, ехэ зорилго болоно. Энэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдаhан барилгануудай үйлэдбэриин бааза байгуулхын түла бүхы хэмжээнүүдые абаха шухала.

ЗУН — республикын хүдөөгэй ажалшадта халуун, харюусалгатай хаhа саг мүн. Үбhэ хуряалга, малай тэжээл бэлдэлгэ эхилжэ байна, ургаса хуряалга газаа ороо. Сагай уларилай таарамжатай байhанhаа ногоон hайнаар гараhан байна. Ургасын хойноhоо hайнаар харууhалжа, уhалуури хөн, нэмэлтэ тэжээл оруулан, баян ургаса хуряаха гээшэ хүдөөгэй ажалшадай гол зорилго болоно. Ургасые үхэр малай түйбэхэ ябадалтай тэмсэхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай ямараар дүүргэгдэжэ байhанайнь хойноhоо сельскэ Соведүүд хиналтаяа шангадхаха зэргэтэй.

Ургаса хуряалгын техникэ заhабарилгые унжагайруулангүй дүүргэхэ хэрэгтэй. Зарим колхоз, совхозууд энэ хүдэлмэридэ хангалтагүйгөөр хандажа, унжагайруулhан байна. Хяагтын, Түнхэнэй, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынууд ороохото ургамалнуудые хуряаха комбайнуудаа hаял заhабарилжа эхилбэ. Зэдын, Хэжэнгын, Хориин аймагуудта косилкануудай, силос дараха ургамалнуудые хуряадаг комбайнуудай, жаткануудай, тракторна тармуурнуудай хахадынь бэлдэгдээд байна. Ороохоной тоогууд, тарла хатааха түхеэрэлгэнүүд мүн лэ удаанаар бэлдэгдэнэ.

Ургаса хуряалгын техникэ заhабарилгаяа дары түргөөр дүүргэхын, эдэниие бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын түла «Сельхозтехника» гэжэ республиканска нэгэдэлэй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, аймагай ба сельскэ Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Хэдэ хэдэн ажахынуудта ороохо хуряадаг комбайнуудай дутажа байhантай дашарамдуулан, хаягдашаhан комбайнуудые заhабарилан бэлдэхэ, ургаса хуряалгын техникые хэhэг-буhаг болгон тараадаг баримтануудые шууд зайсуулха шухала.

Байгша ондо бүхы шахуу колхоз, совхозууд нютагайнгаа арга боломжонуудые, нэн түрүүн нуга сабшалангуудые hайнаар хэрэглэжэ, бүдүүн тэжээл — үбhэ, сенаж витаминта үбhэнэй гурил ехээр бэлдэхэ дүүрэн арга боломжотой юм. Эдэ арга боломжонуудые бүрин ашаглаха, намаг газарнууд дээрэhээ, ойн соорхой сооhоо, харгынуудай далангахи үбhэ ногооень үлөөнгүй сабшаха, малай тэжээл бэлдэлгын шанарта анхаралаа ехээр хандуулха хэрэгтэй.

ЭДЭ ҮДЭРНҮҮДТЭ хониин ажал дээрэ харюусалгатай хаhа саг орошоод байна — хониной ноохо хайшалалга түлэг дундаа. Хониной ноохо хайшалалгые богони болзор соо, hайн шанартайгаар үнгэргэжэ, гүрэндэ ноохо худалдаха түсэбөө бэелүүлхэ таарамжатай hайн байдал тохёолдоод байнхай. Оньhожоруулагдаhан хайшалалгын пунктнуудай хүдэлмэрние хэр зүбөөр эмхидхэhэнhээ, хайшалалгын технологи тухай бодожо үзэhэнhөө, хүнүүдые hургажа, тааруулан табиhанhаа, үндэр бүтээсэтэй хүдэлмэриин эрхэ байдал эдэнэртэ зохёон байгуулhанhаа бүхы юумэн дулдыдаха.

Хонидой ноохо хайшалалгын шанар шухала үүргэ дүүргэхэ байна. Хэрбээ хайшашан бүхэнэй нэгэ хониноо ноохо абалгаяа 100 граммаар ехэдхээ hаань, республика доторнай бүхы дээрээ мянга гаран центнер ноохон үлүү ехээр абтаха бшуу. Ноохые сорт сортоорнь зүбөөр илгалга ехэ аша үрэтэй байна.

Эртын хурьгадай ноохо хайшалалга, ноохо үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ шухала нүхэсэл болоно. Тиимэлээ бүхы ажахынууд эртын хурьгадай ноохыень хайшалха ёhотой. Энээнhээ гадна, хүн зонhоо үмсынь хонидой ноохо худалдажа абаха хэрэгые аймагай ба сельскэ Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, бэлэдхэлэй эмхинүүд хаа хаанагүй эмхидхэхэ зэргэтэй.

ЗУНАЙ САГ — үнеэдые бэлшээжэ, hү үйлэдбэрилгээ ехэдхэхэ таарамжатай хаhа мүн. Эдэ арга боломжонуудые алдангүй хэрэглэн, үхэр малые холын бэлшээринүүдтэ гаргажа тарталуулан hайжаруулха, hүhаамыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

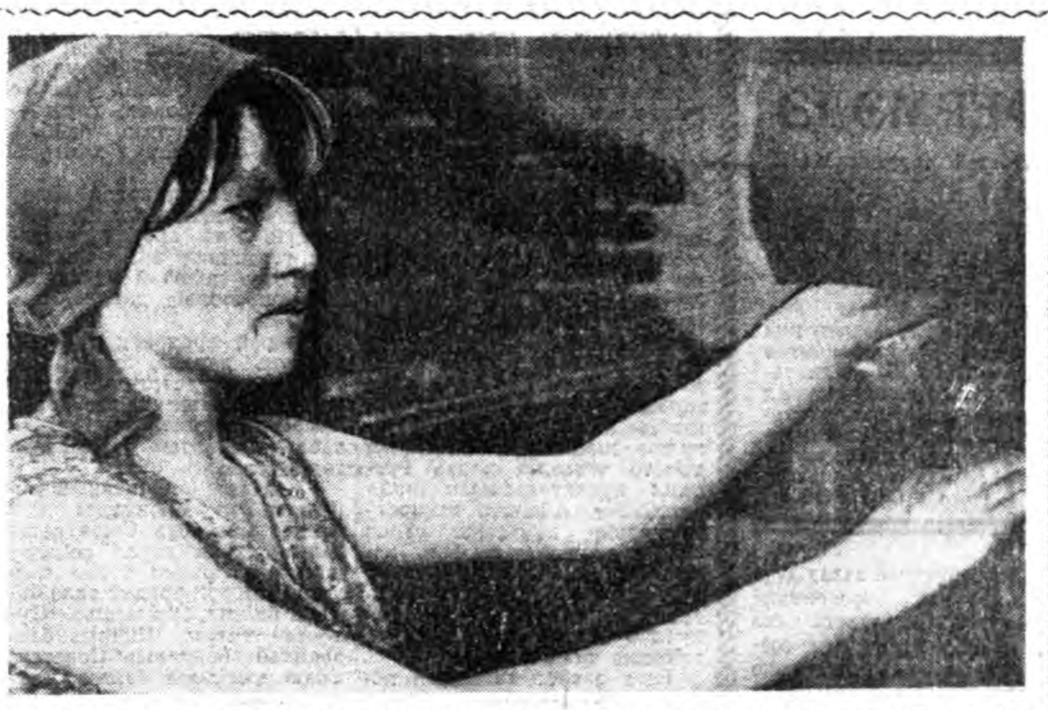
Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, мүн зоной ажаhуудал хангалгын ба бусад hалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд шухала, ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ байна. Эд бараанай эрьесын, хүн зоной ажаhуудал хангалгын талаар, хүдэлмэриингөө шанарые hайжаруулха талаар энэ жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ аргатайбди.

Худалдаа наймаанай ба бэлэдхэлэй эмхинүүд — Буркоопсоюзай правлени, агнуури-олзоборилгын ажахын управлени, Эдеэ хоолой промышленностиин министерство, Худалдаа наймаанай министерство, ниитын эдеэ хоолой управлени овощ, харгаабха, алим жэмэс ба ой тайгын баян хэшэгүүдые суглуулха, болбосоруулха хэрэгтэ саг соогоо hайнаар бэлэдхэхэ, складуудые, хурьгалгын ажахынуудые барихын, заhабарилхын түла эртээнhээ анхаралаа хандуулха ёhотой.

Республикын урда байгаа ехэ, харюусалгатай зорилгонуудые бэелүүлгэ нютагай партийна ба совет зургаануудай, гүрэнэй аппарадай бүхы шатануудай хүдэлмэридэ ехэ эрилтэ табина. Гол шухала асуудалнуудта, нэн түрүүн түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй даабаринуудые, социалис уялгануудые дүүргэлгын асуудалнуудта анхарал оролдолгоёо хандуулха шухала. Шэнэ газар ашаглан элдүүрилгын 20 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Алма-Ата хотодо болоhон баярай суглаан дээрэ Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ hэн: «...1974 оной түсэбые дүүргэхэhээ, үлүүлэн дүүргэхэhээ бүри шухала, бүри харюусалгатай зорилго мүнөө үгы. Гүрэнэй аша туhа, арад зоной аша туhа, ажалша хүн бүхэнэй аша туhа энэниие эринэ».

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлые эмхитэй hайнаар түгэсхэхын, социалис уялгануудаа дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түла, тиигэжэ коммунизм байгуулгын бүгэдэ арадай хэрэгтэ нэрэ түрэтэй, ехэ хубитаяа оруулхын түла республикымнай ажалшадай бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байhаниинь дамжаггүй.

(Түгэсхэл. Эхииинь 1-дэхи нюурта).

Комсомол басаган Александра Новолодская Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын бэлэдхэлэй цехтэ хүдэлнэ. Коммунис ажалай ударник Новолодская дүрбэн жэлэй даабари мүнөө дүүргэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Новолодская ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ХҮРШЭНЭРЭЙ АЖАЛААР hОНИРХОНО

Ажахынуудай главна агрономуудай гурбан үдэрэй семинар үнгэргэгдэбэ. Партиин Зэдын райкомдо түрүүн сугларжа хөөрэлдэhэнэй удаа, семинарта хабаадагшад Торинhоо эхилээд Дэрэстэй хүрэтэр аймагай 11 ажахын тарлалан дээгүүр ябажа хараhан байна.

Семинарай болохын урда тээ самолёдуудhаа хоро хаяжа, бүртаг үбhэ үгы хээ. Энэ хэмжээнэй хэр зэргэ аша үрэтэй байhыень агрономууд харабад.

Ажахы бүхэнэй полинуудые харахада, агрономой ажал, агротехникэ альган дээрэ байhан мэтээр харагдаба. Бүхы дээрээ тараан яhала hайнаар ургажа байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Баян, Зэлтэрэ, Гэгээтэ нютагуудтахи полинуудай тараан hайнаар ургана. Дэрэстэйн зарим полинууд хатан алдажа байна.

Бүхы ажахынуудаар ябажа, бэе бэеынгээ ажал хараhанай удаа агрономууд hанамжа бодомжонуудаа үнэн зүрхэнhөө андалдаhан, хөөрэлдэhэн байна. Үбhэ, таряа хуряалгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Агрономуудай ниимэ семинар түрүүшынхеэ үнгэргэгдэбэ. Ехэ туhатай, hургаалтай семинар болоо гэжэ эдэнэр hайшааhан байна.

В. ИННОКЕНТЬЕВ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ҮҮРГЭ

УРАН ХУРСА УДХА ТҮГЭЛДЭР БОЛГОХО

«Ажалшадые коммунис үзэлөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ харуулан ойлгуулха агитациин үүргэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай» асуудал КПСС-эй ЦК энэ жэлэй эхиндэ хаража үзөө бэлэй. Байгша оной февраль hарада партиин обком энэ асуудал мүн лэ зүбшэн хэлсээд, зохихо тогтоол абаа hэн.

Харуулан ойлгуулха агитациин дүй дүршэл партийна эдэ тогтоолнууд догор согсологдоhон байгаа. Партийна организацинуудай ажалда бии байhан дүршэл, мүн эндэ тохёолдодог дутагдалнуудые элирүүлhэн, партийна организацинуудай зорилгонууд тодорхойлогдоhон байгаа.

Партиин райкомууд харуулан ойлгуулха агитацида hаналаа табидаг, энэ асуудал хаража үзэдэг, дээрэ дурсагдагша партийна тогтоолнуудые бэелүүлхэ хэмжээнүүдые хараалдаг болонхой. Харуулан ойлгуулха агитациин харалганууд республикын олон аймагуудта үнгэргэгдөө, эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэдэ республиканска харалган болоо. Эдээндэ бэлэдхэхэ, үнгэргэхэ үедэ зураглан харуулhан хэрэгсэлнүүдые улам hайжаруулха, гүн удхатай, уран гоё болгохо талада түлхисэ болоhон байна. ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ой, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ой, Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл, аймагууд болон городуудта литература, искусствын үдэрнүүдые үнгэргэхэ мэтын ехэ удха шанартай хэмжээнүүд агитационно-уран hайханай искусство hайжаруулха хэрэгтэ ехэ туhатай байгаа.

Харуулан ойлгуулха агитаци хадаа республикын ажалшадай мүнөө үеын ниитын, политическэ байдал, ажал хүдэлмэри, культура, ажаhуудал харуулна гээшэ. Энээниие эмхидхэхэ хэрэгтэ зарим дүршэл бии болонхой. Энэ хэрэгые комплексоор түсэблэжэ шиидхэдэг болоо. Харуулан ойлгуулха агитаци эмхидхэлсэхэ ниитын соведүүд олонхи аймагуудта байгуулагданхай. Колхозууд, совхозуудай, предприятинуудай, клубууд болон эмхи зургаануудай, городууд болон хүдөө тосхонуудай гол талмаи болон бусадай газаа талые гоёохо хэрэгтэ эдэ соведүүд туhалдаг байна.

Партийна комитедүүд харуулан ойлгуулха агитациие тоб гэмэ тодорхой, тусхай темэтэй, уран хурса удхатай, уран hайханай талаhаа мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэмэ болгохо гэжэ оролдодог болонхой. Улаан-Үдэ хотодо, республикын аймагуудта коллективүүдэй ажабайдал тоб байса харуулhан, мүрысөөнэй охи бадаруулhан алишье талаараа hайнаар эмхидхэhэн зураглан харуулhан хэрэгсэлнүүд яhала бии. Темэншье үргэн, hонииншье болоо. Улаан-Үдэ городой авиационно, «Теплоприбор», прибор-бүтээлгын заводууд, локомотивна депо болон бусад предприятинууд эдээнэй тоодо ороно. Октябрьска райондо энэ хэрэг бодомжотойгоор, нюдэндэ уринаар эмхидхэгдэнхэй. Үйлсэ, талмайнуудаа зохидоор гоёонхой. Городой хэдэ хэдэн предприятинууд — ноохо сэбэрлэдэг фабрика, мебель хэдэг комбинат, судна-бүтээлгын, «Электромашина» заводууд харуулан ойлгуулха агитациин яhала hайн хэрэгсэлнүүдтэй юм. Эдэ предприятинуудта зураглаhан бүхы хэрэгсэлнүүдынь бултадаа hайн гэхын аргагүй. Тиигэбэшье партийна организацинуудынь энэ асуудалые дэлисэтэйгээр шиидхэхэ гэжэ оролдодог. Мүнөөнэй материалнууд болон техническэ хэрэгсэлнүүдые хэрэглэдэг, үйлэдбэриин, тэрэнэй түрүүшүүлэй байдал тодоор харуулха гэжэ оролдодог байна. Харуулан ойлгуулха агитациин темэ коллективэй ажабайдалые бүхы талаhаань харуулна. Жэшээнь, авиационно заводой, локомотивна депогой альбомуудые ирахада, хүдэлмэришэдэй ажал, байдал hуудал үргэнөөр, бүхы талаhаань удхалжа харуулна.

Мүн олон аймагуудай, жэшээнь, Улаан-Үдын, Хяагтын, Зэдын, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Кабанскын, Захааминай болон бусад аймагуудай зарим колхоз, совхозуудай, соёлой эмхи зургаануудай харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд яhала hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Ажалша хүнэй байдалые тобойсо харуулжа шадана.

Аймагуудта үнгэргэгдэhэн харалгануудта Захааминай аймагай Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, «Холтосон» рудннгай, Санагын совхозой, Михайловскын соёлой байшан, Михайловскын дунда hургуулиин, Хяагтын аймагай ээрэлгын-трикотажна фабрикын, Хүдэриин, Мөөрөөшын совхозуудай болон бусад нютагуудай партийна организацинуудай харуулан ойлгуулха агитаци hайн гэжэ тоологдоо. Аймаг, город бүхэндэ энэ талаар hайн үльгэр жэшээнүүд бии аад даа. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой гахайн фермын хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэйнгээ түсэб 4 жэл соо дүүргэхэ гэhэн үгтамжын түсэб абаhан байгаа. Тиин эдэнэр түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Гахайн мяха абаха, гахай бүхэнhөө поршоонхо абажа түлжүүлхэ 5 жэлэйнгээ түсэб 4 жэл соо дүүргэжэ шадаха юм. Олон гахайшадынь 5 жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэнхэй. Фермын партийна бүлэг, совхозой партийна организаци эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа харуулан ойлгуулха агитаци шадамараар хэрэглэлсэдэг, ажалша зоной байдал үргэнөөр харуулдаг, абаhан уялгаяа бэелүүлхэ зохисотой эрхэ байдал тэдээндэ байгуулдаг юм.

Фермынь улаан булан зохидоор түхеэрэгдэнхэй. Стенд, плакадуудта фермын ажал хэрэг тодоор харуулагдана. Мүн Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой hаалиин фермэдэ харуулан ойлгуулха агитаци уран хурсаар түхеэрэгдэнхэй. Партийна, политическэ хүдэлмэриин уран hайханай цэхые гүн удхатайгаар уран hайханайнгаа талаhаа мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэмөөр эмхидхэжэ боломоор гэжэ эдэнэрэй дүршэл харуулна.

Гэбэшье hаа, зураглан харуулhан зүйлнүүдые мүнөөнэй эрилтэдэ таарамаар нарижуулха хэрэг удаанаар шиидхэгдэнэ. Эрээ мяраан, мохоо молхи, үзэмжэгүйгөөр зураhан плакадууд, стендүүд болон бусад хэрэгсэлнүүд олоор дайралдана. Хүдөө нютагуудта илангаяа иимэ дутагдалнууд тохёолдоно. Социалис уялганууд болон түсэбүүд яhала гоёор hиилээтэй байха юм, теэд тэдэнэй дүүргэлтэ муугаар бүдэхеэр харуулагдана. Промышленна бага предприятинуудта, колхозууд болон совхозуудай отделениинүүдтэ, бригадануудта харуулан ойлгуулха агитаци илангаяа бирагүй байдаг. Зунай бэлшээриин үедэ холын малшадай байрлаhан газарта зураглаhан хэрэгсэлнүүдые олохонь бэрхэтэй. Эдэнэрэй мүрысөөн тон муугаар харуулагдадаг байна.

Харуулан ойлгуулха агитацида техническэ хэрэгсэлнүүд үсөөн гэжэ тэмдэглэлтэй. Гадна плакат, бюллетень, лозунг, туг, мүрысөө-

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭhЭНДӨӨ УРМАТАЙБДИ

Манай Хандагатайн леспромхозой Эхи-Горхоной пунктын модошон, Социалис Ажалай Герой А. Н. Кудряшов табан жэлэй даабари дүрбэн жэл соо дүүргэхэ гэhэн үүсхэл гаргаhан юм. «Забайкаллес» комбинадай олохон хүдэлмэришэд энэ үүсхэлыень халуунаар дэмжэжэ байhанаа мэдүүлэн, дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаа бэлэй. Хандагатайн леспромхозой түмэр замай хүдэлмэришэд юhэдэхи табан жэлэй даабарние болзорhоонь урид дүүргэхэ хүсэл зорилготой байhанаа мэдүүлhэн юм.

Хандагайн, Хориин, Худанай леспромхозуудай коллективүүдэй отолhон модо түмэр замаар hаадгүйгөөр шэрэхэ гэhэн шиидхэбэри гаргаа hэмди. Урдаа табиhан энэ бүхы хараа зорилгонуудаа бэелүүлхын түла манай түмэр замшад, тепловозуудай машинистнүүд яhала оролдодог бэлэй. Тепловозуудые түргэнөөр ябуулжа, ехэ модо шэрэхын түла булта түмэр замшад дундаа мүрысэжэ ороhон юм. Энэ мүрысөөндэ илажа гарахын түла дүй дүршэл, мэргэжэл шадабари хэрэгтэйл болодог hэн.

Бидэнэр мүнөө Хэжэнгэhээ Хандагатайн леспромхозой оньhожоруулагдамал доодо складта модо шэрэнэбди. Нэгэ зэргэ 350—360 кубометр модо абажа гарадаг гээшэбди. Иимэ ехэ модо саг болзор соонь доодо складта хүргэхын түла машинист бүхэн ехэхэн хүсэлээ оролдолго гаргана.

Би ажалаи түрүүшүүлэй дүй дүршэлые халан абаха, локомотивуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ эрмэлзэдэгби. Бидэнэр үдэр, hүнигүй локомотивуудые ашаглана бди. Тэрэниие hаатуулангүй түргэнөөр ябуулха гэhэн эрилтэ хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгоо урда табинаб. Залуушуулда түрүү ажалай жэшээ харуулжа, зүбшэл заабари үгэхэ гэжэ эрмэлзэнэб.

Залуу машинист Федор Мясников минии бригадада дүрбэдэхи жэлээ хүдэлнэ. Тэрэ жолоододог составтаа 360—370 кубометр модо абажа гарадаг заншалтай. Иигэжэ локомотивуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадаhанайнгаа ашаар халаанайнгаа даабари холо үлүүлэн дүүргэдэг.

Тепловозуудые hаадгүйгөөр ябуулхын түла тэдэнээ ходо сэбэрлэжэ, тоhодожо байдаг заншалтайбди. Дутуу дунда юумыень сүм усадхаад, локомотивуудаа бэе бэедээ тушаадаг байнабди. Тиигэхэдээ халаанай үедэ ямараар хүдэлhэн тухайгаа өөhэд хоорондоо дуулгалсадаг, хамhажа байгаад дутагдалнуудыень усадхадаг гээшэбди. Энээн дээрэhээ минии бригадын машинистнүүд модо ехээр шэрэжэ, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр юhэдэхи табан жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэхэ гэhэн мүрысөөндэ оролсоод, хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлжэ байна.

Бишье юhэдэхи табан жэлэй даабари дүрбэн жэл соо дүүргэхээр уялга абаhан хүм. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын түла яhала оролдогдоо. Олон жэл соо түмэр замда хүдэлжэ олоhон дүршэлөө ажалдаал зорюулдаг байнаб. Модо шэрэхэ халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхын түла яhала оролдоноб. Энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шаданашьеб. Юhэдэхи табан жэл соо 452,6 мянган кубометр модо доодо складта шэрэхэ даабаритай hэм. Мүнөө 391 мянган кубометр модо шэрээд байнаб. Байгша оной декабрь hара соо табан жэлэйнгээ даабари дүүргэхэ арга боломжо намда бии гэжэ хэлэхэ байнаб.

Юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэл соо яhала hайнаар хүдэлжэ, абаhан уялгаяа дүүргээ hэм. Даабариhаа гадуур ехэ модо доодо складта шэрэhэн байнаб. Парти, правительство энэ туйлалтануудыем үндэрөөр сэгнэжэ, Ленинэй орденоор шагнаа hэн. Гүрэн түрынгөө дээдын хайра шагналда хүртөөд байхадаа бүри габшагайгаар хүдэлхэ гэжэ шиидэнхэйб. Тиимэhээл үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхые оролдоноб.

Ф. ФЕТИСОВ,
Хандагатайн леспромхозой машинист.

ШЭНЭ ТАСС-hОНИН

Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэнүүдэй, статьянуудай суглуулбари

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэнүүдэй, статьянуудай суглуулбари Политическэ литературын хэблэл «Ажалшадые коммунис ёhoop хүмүүжүүлхэ тухай» гэhэн гаршагтайгаар барлан гаргаа. 1964 онhоо 1974 он хүрэтэрхи үе соо тэрэнэй хэлэhэн үгэнүүд, документнүүд энээн дотор оруулагдаhан байна. Үзэл сурталай, соёлой-хүмүүжүүлгын, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин асуудалнууд эндэ гүнзэгыгөөр харуулагдана.

(ТАСС).

Хани барисаанай аша туhада

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Советскэ Союзтай социалис оронуудай хани барисаанай бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэдэй уулзалга МНР-эй нийслэл — Улаан-Баатар хотодо болоhон тухай мэдээсэл эндэ тараагдаа. Советскэ Союзтай хани барисаанай бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд Болгариhаа, Венгриhээ, ГДР-hээ, МНР-hээ, Польшоhоо, Чехословакиhаа энэ уулзалгада хабаадахаяа ерэhэн байна. Гадаадын оронуудтай хани барисаанай ба соёлой холбоо барисаанай бүлгэмүүдэй, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй делегаци уулзалгада хабаадаа. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ hайшаагдан абтаhан эб найрамдалта программа бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө КПСС, Совет гүрэн эдэбхитэйгээр тэмсэн, уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулха хэрэгтэ ехэ туhа хүргэнэ.

Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гурбадахи уулзалгын дүнгүүдые социалис оронуудай хани барисаанай бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд бүрин hайшаагаа.

Советскэ Союзтай аха дүүгэй холбоо барисаагаа, али бүхы харилсаагаа саашадааша хэлбэришэгүй бэхижүүлхээр, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай жагсаалые сахин хамгаалхаар шиидэнги байhанаа уулзалгада хабаадагшад мэдүүлбэ.

„Салют-3“: хүдэлмэриин үдэрнүүд

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Июлиин 17-ной хүдэлмэриин ээлжээтэ үдэртэ космонавтнууд Павел Попович, Юрий Артюхин эрдэм, наукын, арадай ажахын аша туhада Газарай нюрууе, атмосферые шэнжэлхэ талаар туршалгануудые хэhэн байна. Электро-суранзанай туяаралгын элдэб зононуудта Газарай нюруугай ондо ондоо районуудые буулгажа абаба.

Гэхэ зуура, «Метеор» гэжэ сагай уларил шэнжэлдэг хэмэл одон дээрэhээ энэ районнуудые буулгаhан байгаа. Элдэб хэмжээнэй буулгабари, зурагууд научна талаараа ехэ hонирхолтой.

Нүхэд Павел Поповичой, Юрий Артюхинай бэе махабад hайн. «Салют-3» гэжэ замбуулинай жолоодогдодог научна станци ниидэлгээ үргэлжэлүүлhээр.

П. АНГЕЛИНЫН НЭРЭМЖЭТЭ ШАН

Оньhoто техникэ хэрэглэлгэдэ эгээл үндэр дүнгүүдые туйлаhан, тракторнуудта, комбайннуудта ба бусад машинануудта хүдэлхөөр өөhэдынгөө жэшээгээр басагадые, эхэнэрнүүдые элсүүлэн хабаадуулhан эхэнэр-механизаторнуудта барюулхын тула П. Н. Ангелинын нэрэмжэтэ Ажалай алдар солын бүхэсоюзна шан тогтоогдобо. СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллегиин, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай Президиумэй заседани дээрэ иимэ шиидхэбэри абтаа.

Энэ талаар онсо шалгарhан эхэнэр-механизаторнуудта П. Н. Ангелинын скульптурна портрет-шангhаа гадна, туд бүхэндэнь 300 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаха юм. Үнгэрhэн жэлдэ ажалдаа үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаhан 30 хүн тодоруулагдаа.

(ТАСС-ай корр).

БАМ-ай ЭДИР НАhАН

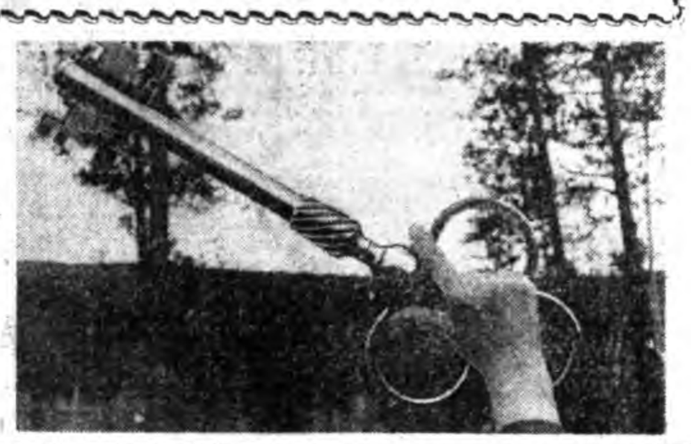
Мүнөө үдэшын түүдэгүүдэй дэргэдэ тайгын гол горход дээгүүр комсомолой дуунууд зэдэлнэ. Тон hаяхана эндэ, Сибириин ой тайгада, Байгал-Амарай түмэр харгын барилгашадай түрүүшын майхангууд татагдаа. Харин мүнөө барилгын эхи табигшадай поселогуудта авиаторнууд сүүдхэдээ хэдэн дахин хүнүүдые, барилгын материал, түлишэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые ходо асаржа байдаг.

Сй тайга жаа жааханаар сухарина. Нигэжэ хамтын байранууд, hургуули, клубууд баригдана. Залуушуул эдэ нютагуудта нэгэ жэлээр ерээ бэшэ ха юм. Зүүн-Сибириин Лена гэжэ станциhаа Комсомольск-на-Амуре хүрэтэр ерээдүйн зам 3 мянга гаран километр зай эзэлхэ. Түмэр харгы хизаарай байгаалиин баялигуудые ашаглаха хэрэгтэ айхабтар ехэ удха шанартай.

Аха үетэнэй ажалай алдар солын эстафетые үргэлжэлүүлхын тулада ороной бүхы заха булангуудhаа hайн дуратан комсомолой Бүхэсоюзна габшагай барилгада ерэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. «Энэ түлхюурээр тайгын нюуса нээхэбди!» 2. Модо отологшод Николай Дмитричев, Владимир Ломашев болон Владимир Буланов (баруун гарhаа) Пензенскэ областьhоо Звездный ерэhэн байна. 3. Звездный поселогой «аэродром».

ТАСС-ай фотохроника.

Редакцида ерэhэн бэшэг

МИНИИ НЭГЭ hАНАМЖА

Би үнинhөө хойшо «Буряад үнэн» уншанаб. Тэрэнэй хуудаhанда байд гээд лэ литературын hонин материал толилогдодог байна.

Гадна «Хонхо» гэжэ хүүгэдтэ зорюулагдаhан хуудаhан олоной дура буляанхай. Тэрэниие ехэшүүлшье, тэрэ тоодо багшанаршье hонирхожо уншадаг юм.

Минии редакцида бэшэhэн ушар иимэ: «Хонхо» гэжэ хуудаhаяа зарим ушарта хүүгэдэй ямар нэгэн уран зохёолшын ажал ябуулгада зорюулжа, эдир уншагшадые тэрэнэй зохёолнуудтай танилсуулхада яаха юм? Зохёолшын уран маягые, зохёохы ажал ябуулгые шэнжэлэн харуулhан статья толилолсоходо болохо hэн.

Үнэхөөрөөшье, хүүгэдэй уншаха зохёол бэшэдэг зохёолшод олон. Теэд тэдэнэй бүтээлнүүд тухай эдир уншагшад багаар мэдэдэг. Юундэб гэхэдэ номуудынь гарахадаа, үсөөн хэhэгээр хэблэгдээд, номой магазинуудай хоорондо хубаагдаад лэ, үрин-тарин гээд дууhашана, хүдөөгэй уншагшадта хүрэжэ ошоношьегүй гэхэдэ болохо. Улаан-Үдэдэ «Тэрэнги» гэжэ магазинай байхада, хаа-яа город ерэхэдээ, тэндэ орожо, дуратай номоо худалдажа абахада зохид юм hэн. Теэд «Тэрэнгиин» үгы хэгдэhээр, тиимэшье арга барагдаа.

Нютагай хэблэлээр гараhан номуудые наймаалдаг түсхай магазин хэзээ нэгэтэ нээгдэхэ юм ааб даа. Гэбэшье хүүгэдэй уран зохёолшодой бэшэhэн юумые эдир уншагшадай дунда нэбтэрүүлхэ талаар «Хонхо» хуудаhан ехэ юумэ бүтээхэ аргатай байна. «Хонхын» бүхы хуудаhануудые уран зохёолой болгохо гэнэгүйб. Харин хаа-яа тиимэ шэглэлтэйгээр гаргаа hаа, муу бэшэ hэн гэжэ hанагдана.

Энэ болбол гансахан минии hанамжа бэшэ. Түрэлхи хэлэ заадаг гү, али эхин класста хүдэлдэг олон багша иимэ hанамжа хэлэдэг байна.

Б. ЦЫДЫПЦЫРЕНОВА,
Мухар-Шэбэрэй аймагай Хушуун-Үзүүрэй дунда hургуулиин хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрхилэгшэ.

НЮТАГАЙМНАЙ «БОРЖОМИ»

Буряад ороноймнай нютаг бүхэндэ хэдэн олон булаг, аршаанууд газар дороhоо бурьялан гарадаг гэжэ мэдэнэбди. Жэшээнь, Яруунын аймагые абажа харабал, Хүлэй гү, али Ендонгиной аршаанууд амташэмтээрээ Түнхэнэй гү, али Дарhанай уhандаг адлирхуу. Уhыень химическэ аргаар шэнжэлхэдэ, Кавказай суута минеральна уhануудhаа дутуугүй бүридэлтэй гэжэ элирүүлэгдэhэн юм гэдэг.

hадригай, Улхасаагай, Бадаатын, Маарагтын, Хүреэтын, Дабааниин Горхоной гэхэ мэтын аршаануудта нютагай зон ехэ олоороо hуудаг, бэеэ аргалдаг байна.

Энэ мэтээр ямаршье нютагые абажа хараа hаа, өөрын аршаангүй газар байхагүй. Холын Хурамхаандашье ошыт даа. Үндэгэ болгожорхи-хобр халуун уhан газар дороhоо харьялжа байдаг юм гэгшэ гүбэ.

Зарим ажахынууд, предприятинууд тиимэ аршаануудай шадар амаралтын байшангуудые барюулаад, өөhэдынгөө хүдэлмэрилэгшэдые амаруулдаг байха юм.

Харин манай хүршэ Шэтын областьдо Молоковкын, hүхын (Кука) болон бусад курортнуудай, ойн элдэб гоё булагуудай, нуурнуудай шадар турбазануудые барягаад, профсоюзай, мүн аяншалга эрхилдэг областной Соведэй зүгhөө путёвконуудые худалдадаг. Жэшээнь, hүхын турбазада нэгэ ээлжээндэ 500—600-гаад хүн сугларлдаг. Аяншалга хэжэ, жэмэс, hархяаг түүжэ, амаралтаяа hайнаар үнгэргэхын хажуугаар, эмшэдэй заабари доро аршаан уужа, бэеэ аргалдаг. Юуб гэхэдэ, курортнуудта ошохо дуратайшуулда бултадань путёвко хүртэдэггүй ха юм даа. Тиимэhээ арбан табан хоног соо врачай бүхы заабари баримталан, уhа уухадаа, бэедээ нилээн ехэ арга хэнэ ха юм.

Юрэдөө, Шэтын областьдо турбазанууд олон. Тиимэhээ городой элдэб зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд субботын, воскресениин үдэрнүүдтэ бүлэнэртээ амарха аргатай.

Энэ бэшэг соогоо юун гэжэ хэлэхээ hанаабши гэхэдэ, нютагай hайн аршаануудые курорт болгохо аргагүй юм haa, тэндэ турбазануудые бараад, хүнүүдые амаруулхада яахаб? Хара далай, Кавказ ошохо гэжэ зунай халуунда бэеэ зобоонхаар, аршаануудай турбазада ехэ дуратайгаар амарха хүнүүд захагүй олон байха. Тиимэ барилга хэхэдэ гаргашалагдаhан мүнгэн уданшьегүй харюулагдаха байхал.

Ц. НИМАЕВА
Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдай методист.

ДЭЭРЭЛХЫ ХАРХИС ХАРАА ШУГАМ

Хитадай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй бэелүүлжэ байгаа уласхоорондын, дотоодын хараа шугамые хэдэн гол шэнжээр элирүүлжэ болоно. Ниитын хүгжэлтэдэ марксистско-ленинскэ сургаалhаа, социалис гүрэнүүдэй гадаадын политикын гол ёhо гуримууд болодог пролетарска интернационализмhаа арсана.

Социалис гүрэнэй бэелүүлдэг национальна политикын ленинскэ ёhо гуримуудhаа хазагайрhыень Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулга гэршэлнэ.

Хитадай Арадай Республика — олон яhатанhаа бүридэhэн гүрэн мүн. Хитадай газар дээрэ 50 гаран бага үндэhэ яhатан тоологдоно. Тиихэдэ үндэhэ яhатанай доторхи хэлээрээ илгардаг бүлэгүүдые тоолоособол, тэдэнь 100 хүрэхэ байна. Хитадай бүхы хүн зоной 94 процентнь хитад (ханьцүү) зон болодог. Бусад 50 миллион шахуу үндэhэ яhанай хүн зониинь КНР-эй хахад газарые эзэлнэ. Эдэ бага үндэhэ яhатан сооhоо чжадангууд — 10 миллион хүн, уйгурнууд — 5 миллион хүн, дунган—4,5 миллион, түбэд 3,3 миллион, маньчжур—2,9 миллион, монгол—1,7 миллион, буа — 1,5 миллион, корей — 1,2 миллион — эгээн олониинь болоно.

Бага үндэhэ яhатан ороной баруун хубида, мүн Хитадай урда, түбэй, зүүн-хойто хубида ажаhуудаг.

1949 он болотор Синьцзян, Түбэд, Цинхай, Юньань, ба Дотор Монголдо хитадhаа бусад үндэhэ яhатан ажаhуудаг байгаа. Жэшээлхэдэ, 1955 ондо Синьцзянда ажаhуудаг хитадууд хүн зоной 10 процент. 1960 ондо Түбэдтэ — 10 процентhээ доошо байгаа. Эдэ тоонуудынь hүүлэй жэлнүүдтэ ехэ болошол байнхай.

Хитадай бүхы түүхэ, илангаяа Цинай династиин зонхилжо байха үедэ хитадууд хилэ шадархи районуудаа эзэмдэн абадаг, дарладаг байгаа гэжэ гэршэлнэ.

Бага үндэhэ яhатанай эрмэлзэлые хараадаа абан, национальна асуудалые зүбөөр шиидхэхэ программые 1924 ондо Хитадай буржуазна революциие ударидагша Сун Ят-сен дурадхаhан бэлэй. Энэ программын ёhoop, Хитадай республикын правительство бага үндэhэ яhатанда туhалха, тэдээндэ бэеэ даанхай байдал, автономи олгохо гэжэ хараалагдаhан байгаа. Чан Кай-ши түрүүтэй Гоминьданай хархис бүлэг гартаа засаг абажа дээрэлхы хархис хуушан политикаяа бэелүүлжэ эхилээ hэн. Национальна ба социальна дарлалта (1927—1949 онууд), Хитадай бага үндэhэ яhатанай экономическа ба соёл культурын талаар гээгдэл улам гүнзэгырүүлээ.

Революционно дай хэжэ байха үедөө Хитадай Коммунис парти марксистско-ленинскэ теоридо үндэhэлэн, оронойнгоо эрхэ байдалда тааруу национальна политикын программа зохёоhон байгаа. Энэ программань социалис революциин зорилгонуудые национальна сүлөөрэлгын зорилгонуудтай нэгэдүүлхэ гэhэн удхатай байhан юм. Бага үндэhэ яhатанай бэеэ даанхай байдалтай байха эрхэ тэрэ үедэ мэдэрэгдэдэг бэлэй.

КПК-гай II съездын (1922 он) резолюци соо иигэжэ заагдаhан байдаг: «...Монгол, Түбэд болон Хитадай Туркестанда автономи олгохо, тэрэшэлэн демократическа федераци бии болгохо...»

Тиихэдэ 1949 оной сентябриин 29-дэ баталан абтаhан «Арадай политическэ консультативна конференциин юрэнхы программа» соо бага үндэhэ яhатанай бэеэ даанхай байдал тухай нэгэшье дурдагданагүй. Нигэжэ Хитадай бага үндэhэ яhатанай хуби заяан шиидхэгдээ hэн.

Гэхэтэй хамта, КНР гансал хитад үндэhэ яhатанhаа бүридэhэн гүрэн гэжэ соносхогдоhон бэлэй. Нютаг нютагай национальна автономи болбол национальна асуудал шиидхэхэ ори ганса түхэл шэнжэ гэжэ тоологдоhон байна. Энээнтэй дашарамдуулан, КНР-тэ автономито 5 район, автономито 29 округ, 64 уезд байгуулагдаа hэн. Хитадай арадуудай хоорондо тогтоогдохо ёhотой адли эрхэ байдалтай, хани барисаанай ба харилсаа холбооной ёhо гуримууд мартагдаа гээд КНР-тэ национальна асуудал шиидхэлгын дүй дуршэл гэршэлнэ.

Маоистнууд национальна асуудал шиидхэхэдээ, бага үндэhэ яhатанда харша, дээрэлхы хархис политика бэелүүлнэ. Энэнь «соёлой хубисхалай» жэлнүүдтэ илангаяа элеэр харагдаа hэн. 1968 ондо Мао Цзэ-дунай бүлэг «нютагай национальна автономи саг зуурын автономи болодог, саашадаа энэнь усадхагдаха» гэжэ мэдүүлhэн бэлэй. «Соёлой хубисхалай» үедэ албан зургаанууд ба партийна органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй диилэнхи олониинь хашалта мүрдэлгэдэ ороhон юм.

Конституциин ёhoop байгуулагдаhан органууд «хэрэггүйдэ» тоологдоод, тэдэнэй орондо «ревкомууд» бии болгогдоhон юм. Тэдэ ревкомуудта хүнүүд hунгагдадаг бэшэ, харин томилогдодог Ревкомуудай гэшүүнээр бага үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд оролсодоггүй. Мүнөө Хитадай бага үндэhэ яhатанда эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдал олгохын түлөө оролдолгоhоо арсаhан ушар национальна асуудалаар марксистско-ленинскэ hургаалые өөрынхеэрээ тайлбарилга болоно бшуу. В. И. Ленин үшөө 1916 ондо иигэжэ бэшэhэн байдаг: «Социализмын эрхэ байдалда үндэhэ яhатанда бэеэ даанхай байдал олгохоhоо арсаха гээшэ социализмда урбалтада адли болоно».

Хитадай хүтэлбэрилэгшэд национальна асуудалаар дээрэлхы хархис политика бэелүүлхэдээ, «Хитад эртэ урда сагhаа хойшо «нэгэ гүрэн» боложо тодорhон, хэрбээ тэрэнэй түүхэдэ нэгэ үндэhэ яhатан нүгөөдэеэ дарладаг байгаа haa, энэнь нэгэ ехэ бүлын аха дүүнэрэй хоорондохи хэрэг байна» гэжэ бэеэ сагааруулхаа hэдэнэд.

Хитадай олон үндэhэ яhатанда бэеэ даанхай байдал олгохоhоо арсажа, национальна асуудалаар ленинскэ ёhо гуримуудые эбдэхэдээ, хитадууд бүхы ороной арадуудай диилэнхи олониинь болодог, тиимэhээ бага үндэhэ яhатанда бэеэ даанхай байдал олгохо гээшэ «ороной арадуудай нэгэдэл» hалгааха гэhэн удхатай, «революцида эсэргүү hанал бодол» гэhэншүүгээр тайлбарилна. КНР-тэхи «автономито округууд» гээшэнь үнэн дээрээ хубхай хооhон үгэнүүд шуу. Мүнөө национальна районуудай экономическа хүгжэлтэ адли бэшэ байhаар. «Арадай коммунанууд» болон «ехэ дэбжэлтэ» гэдэг хэмжээ ябуулгануудынь национальна районуудай экономикодо ехэ муу нүлөө үзүүлhэн байна. Национальна районуудтахи промышленна предприятинуудта продукци үйлэдбэрилгэ доошолhон, шанарынь муудаhан байна. Хүдөө ажахыншье мүртэй хүгжөөгүй. Ушар тиимэhээ хүн зон үлэсхэлэн байдалда орожо, тэдэнэй олониинь үхөө.

Хитадуудые национальна районуудта ажаhуухыень эльгээдэг байна. Энэнь ехэ хохидол ушаруулна. Юундэб гэхэдэ, хитад бэшэ ондоо үндэhэ яhатадые хитадуудhаа бэшэ зонтой ниилүүлхэгүй, холбоо барисаа тогтоохогүйн түлөө оролдодог, бусад үндэhэ яhатадые Хитадай дотоодын районууд руу сүлэжэрхидэг байна. Үнгэрхэдөө хилэ шадархи зарим участогуудта ажаhуудаг бага үндэhэ яhатадай орондо сэрэгэй частьнууд байлгагдана. Национальна районуудай эды тэдыхэн промышленна предприятинуудта нүүжэ ерэhэн хитадууд ажаллана, тиихэдэ бага үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд эгээл бүтээсэгүй, хүшэр хүндэ ажалда хэрэглэгдэнэ.

Мүнөө Хитад орондо баалалтын ажал дэлгэрэнхэй. Бага үндэhэ яhатанай арад зон «дайнда бэлдэхэ» гэhэн уряа доро сэрэгэй барилгануудые, харгы барилга гэхэ мэтэ ажалда түлбэригүйгөөр ажаллана. СССР, МНР болон Индиин зүгhөө аюул тохёолдохо гэжэ зоноо hүрдүүлнэ.

Хитад бэшэ арадуудай соёл культура болон хэлэ бэшэг тушаа бэелүүлдэг политикань мүнөө үеын маоизмын дээрэлхы хархис ябуулгануудые бүришье элеэр тодоруулна. КНР-тэ гансал хитад хэлэн дээрэ хөөрэлдэхэ ёhотой гэжэ тоологдодог. Энэ «теоритой» тааралдуулан, национальна хэлые усадхаха талаар ябуулганууд хэгдэнэ. Энэ ябуулгань юуб гэхэдэ, бага үндэhэ яhатанай хэлые хитад хэлэнэй диалект болгохо гэhэн шэглэлтэй. Өөрынгөө соёл, хэлэ бэшэг хүгжөөхэ тухай асуудал «ревизионизм», буржуазна национализм», Мао Цзэ-дунай hургаалда эсэргүү ябуулга гэжэ тоологдодог. Түбэд, монгол арадай олон зуун жэлэй үндэр дээдэ соёл болбосорол «хархис үзэлтэй», «феодальна» удхатай соёл болбосорол гэхэ мэтээр муушалагдача.

Национальна районуудтахи олон hургуули үни хада хаагданхай. Зүгөөр хэшээлнүүдэй болодог hургуулинуудта хитад хэлэн дээрэ үзэг бэшэг заагдана. Тэдэ hургуулинуудтань гол түлэб Мао Цзэ-дунай зохёолнууд шудалагдана. Национальна районуудай дээдэ hургуулинуудта имагтал хитад студентнүүд hурана.

Тиимэ болохолоороо национальна асуудал тушаа маоистнуудай бэелүүлдэг дээрэлхы хархис политика бага үндэhэ яhатанай политическэ, экономическа ба соёл болбосоролой талаар гээгдэлые гүнзэгырүүлнэ.

Үшөө 1960 ондо «Синьцзян хунци» гэжэ журнал Хитадай бүхы бага үндэhэ яhатадые хитадай (ханьска) үндэhэн hуури дээрэ нэгэдхэхэ, ниилүүлхэ шухала гэжэ бэшээ hэн. Энэ теориёо «марксистска ба коммунис» онол арга гэжэ тэдэнэр тоолоно.

КНР-эй бага үндэhэ яhатад маоистнуудай бодото зорилгые мэдэhээр үнинэй. Пекинэй дээрэлхы хархис политикада тэдэнэр эсэргүүсэн бодоно. Бага үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд буhалгаа хэжэ, ажаллахаяа арсана, буу зэбсэг барижа, өөрынгөө эрхые хамгаална гэжэ хэблэл мэдэрхэ баатай болоно. Дээрэлхы хархис үзэл баримталдаг Мао Цзэ-дунай бүлэг мүнөө дээрээ КНР-ые хүтэлбэрилжэ байна. Гэхэтэй хамта, Хитадта социализмын ёhо гуримуудые hэргээхэ, батадхаха талаар социальна, политическэ, үзэл сурталай хүсэнүүд орон дотонь бии гээд хэлэхэ эрхэтэйбди.

В. ШОЙНЕНОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

Шэнэ оршуулга

А. С. ПУШКИН

КОЛОМНОДОХИ ГЭРХЭН

Түгэсхэл. Эхиниинь манай газетын 165—166-дахи номернуудта.

25

Гүрбэл шэнгеэр тархяа тойруулан хадхаха
Гүрэлөө хоёр гэзэгээ эбэр hамаараа,
Шэхэнэйнь хажуугаар буржагархан үhэн сахарнгтаха,
Шэнэхэн пулаадаа уруунь уяха амаараа,
Хүзүүндэхи хуба зүүдхэлынь нарhаар хангалтаха—
Хүнhөө гоё бэшэ, харин замаараа
Гэрэйнь урдуур гвардеецүүд ходо гарадаг hэн.
Гэнэн хонгор басагые зохидшоон харадаг hэн.

26

Тэрээхэн hүрэг сэбэр хүбүүдэй ямарынь
Тэрэнэй зүрхэндэ тон дүтэхэн байгааб?
Хэниинишье хүдэлгэжэ шадаагүй гү тэрэнэй амарые?
Хэлэхэнь бэрхэтэй, гэбэшье харахабди байяга.
Харин даб дээрээ сэдьхэлдээ амараар,
Харнин орон, Париж тухай булайгаар
Сэдьхэлээ зобонгүй ажаhуудаг hэн үхин,
Сэхыень хэлэбэл, зүрхөөрөө сагые ахин.

27

Гэнтэ уйдхар тэдэнэйдэ хүрэжэ ерэлэй:
Гэртэхи тогоошониинь халуун баниhаа гараад,
hалхи абажа хэбтэшэбэ — сайнhаа эхилээд,
hахы hалаг аргалбад элдэб аргаар.
Нүгшөө рождествогой урда hүни гэлэй.
Нүхэн гэртэнь хөөрхые үдэшэн гаргаа.
Хуурсаг захилаар асарагдажа. Охта тээшэ
Хуурсагта хэгдэhэн бэеыень ябуулаа гээшэ.

28

Хүгшэрhэн тогоошоноо үгылжэ булта шаналба,
Хэнhээшье ехээр Васька минсгэй үгылбэ.
Томоотой хүгшөөдэй өөрөө эдеэгээ шанаба
Тогоошонгүй байха аргагүй гэжэ үгэлбэ.
Басагаяа хүгшэн дуудаад, нигэжэ шангарба:
«Баhа нэгэ тогоошонние олоё, — гэбэ.
Үнэгүйгөөр олдохогүй юм гээшэ гү даа?
Үтэр хүршэнэрhөө hурагшалха гээшэ гүш даа?»

29

«Асуугаад ерэhүү., эжыхэн», — гээд ошобо,
Амаяа боогоод (Шонын хүлдэхөөр хүйтэн,
Саhан хахинаад, үбэл жабарлан хашаба.
Сагаан жабарhаа тэнгэрн зэнхынэ, hүйдтэй).
Хүлеэжэ ядаад Парашаяа, хүгшэн hажаба.
Хүлеэжэ, гэрэйнгээ оёорто hуухада уйтай.
Оройхон болоhон хойно Параша ерэбэ:
«Олоолби тогоошонние», — гэжэ эхэдээ хэлэбэ.

30

Богоhо алхаад, түбэгшөөн дахажа оробо.
Богони юбкэ үмдэhэн нэгэ үхин,
Гүрэгэр бэетэй, шарайныешье нюдэндэ торобо.
Гүбэрбэ мэндээ, хүгшэндэ хэды дохин,
Хубсаhаа шэмхэлэн, буланда тэрэ хоробо.
«Хүлhэ хэдые?» — хүгшэн асууба дахин.
«Хэдые үгэхээ танай мэдэхэ дуран», —
Хэлэбэ басаган даруугаар, амняа даран.

31

Басаганай харюуе hөөл hайшааба хүгшэн.
Баhа асууба: «Нэрэшни хэн барай?»
«Мавра», — гэhэн харюу үгэбэ түбшэн.
«Манайда байхаш, Мавруша. Залууханши арай.
Эрэшүүлые намнадаг байхаш. Феклуша гэгшэм
Эгээл арбан жэлдэ... Мэхэлээгүй орой.
Үхиндэм, намда алба хэхэш маргангүй,
Үнэн сэхээр, мэхэ гохоёо гаргангүй».

32

Үглөө, нүгөөдэр үнгэрбэ аалихан hубаряагаар.
Үнөөхи тогоошонhоо үрэ хэзээ гаратар...
Үлти hүрэтэр бусалгаха, үты бол ураагаад.
Үлүү гаратар дабhалжархиха, эбдэхэ амhарта.
Оёходоо, зүү барижа шаданагүй гараараа.
Огто анир гаранагүй, үгээ мартан,
Шадабаригүй байhанайнгаа түлөө зэмэ абахадаа.
Шадалаараа Параша оролдоод, яажашье ядалдаа.

33

Эхэ басаган хоёр амаралтын үглөөгүүр
Энхэ тайбанай түлөө мүргэхэеэ ошобо.
Гэртээ Мавруша үлөө; hүниндөө сүлөөгүй
Гэншэжэ хоноо, шүдэнэй үбшэн ушарба;
Арай амидыхан тэрэмнай гэртээ үлөө hэн;
Амтатай пирожно барихаб гэжэ гоншобо.
hүмэ дотор зогсожо хүгшэн байтараа,
hүртэй ехээр гэнтэ хүрэбэ айдаhаа.

34

«Яатараа Мавруша пирожно барихаа hанааб?
Ягаа мэхэтэйхэн шэнгеэр харагдаа бэлэйб?
Тэрэмнай манаа тоногшоб, тиигэбэлнь hалааб!
Тэрьедэшэхэдэнь, хаанаhаа тэрэниие олохо гэлэйб?
Амар байлгахаа болибол муу hанаам,
Алга маахам hайндэртэ байжа үзэлэйб!»
Тиигэжэ hанахадаа, хүгшэнэй зүрхэн шэмшэрбэ.
Тэсэжэ ядахадаа, тэрэ ингэжэ шэбэнэбэ:

35

«Эндээ байлши, Параша, Айдаhам хүрэшэбэ.
Энэ бэеэрээ ошоод ерэхэм гэртээ».
Хүнhөөш, юунhээш айhыень ойлгонгүй үлэшэбэ.
Хүгшэн дубжаанhаа унан алдажа мэгдээ;
Аюул болохые хүлеэhэн шэнгеэр лугшаба.
Амаараа зүрхэниинь бултаганан хара эгтээ,
Урсадаа ерэхэдэнь, Мавруша кухнида үгы.
Унтадаг газартаа оробо — халаг-хухы!

36

Томоотойгоор hуугаад Парашын гэрэлэй урда.
Тогоошон басаган хюhажа байба hахалаа.
Хүгшэн сошоhондоо унашеба, бурханаа дурдан.
Хүгшэниие хараhаар, өөр дээгүүрнь алхалаад,
Хасарайнгаа мылэшье аршажа үрдингүй, хурдан
Гэгшээр гаража, hөөргөөшье эрьежэ харангүй
Гүйжэ арилшаба тэрэнь hэе орогүй.

37

Мүргэлэй дүүрэхэлээр, Параша ерэбэ гэртээ.
Мэгдэhэн эхэеэ хараад, яаhыень асууба.
«Ах даа, Пашенькамни! Яагааб, Маврушка гэлтэй...»
«Алин бэ тэрэмнэй, яагааб? Юун осол гү?
«Тогоошомнай... Мүнөө хүрэтэр досоомни жэгтэй»
«Тоолхотойгоор хэлыт, ойлгоногүйб, Маврушка гасаба гү?»
«Тонуулшан! Гэрэлдэ хараад hахалаа абаа,
Тон лэ нүгшэhэн үбгэндэмни адляар — забаан!»

38

Парашын нюур улайгаа ха гү сошоод —
Палд гэтэр таамагаар хэлэхэ аргамгүй.
Харин Маврушка hүүл гэрээшэгүй ошоо,
Хахадшье сагаан хүлhээ абажа жаргангүй,
Үлүү юумэ хэжэшье үрдингүй үшөө.
Үнөөхиингөө орондо тогоошонние олоо гү маргангүй?
Тэрэниинень би, сэхыень хэлэhүү, мэдэнэгүйб,
Түргөөр энээнээ дүүргэхэ гэжэ мэгдэнэлби.

39

«Дүүрээ гэжэ гү? Шоглоногта?» — гэжэ гайхабат.
«Дүүрээ, нигээд лэ дүүрээ», — гэбэ гэлэйб.
—Юунэйхи ниимэ шууяа татажа айлгабат?
Юунэйхи эндэ сэрэг татан хүлгүүлээб?
Одоо юундэ бэеэ магтан hайрхабат?
Ондоо хэхэ юумэн олдоогүй бэлэй?
Ямар hургаал зохёол сооhоотнай гарахаб?»
«Яралгүй хүлеэгты, тэсэжэ үзэгты анхаран.

40

hургаалынь ниимэ байна, минии hанахада,
hохор сагаанаа хяhажа, миинтээр шахуу
Эдеэ шанагшые хүлhэлхэнь аюултайл ха,
Эрэ түрэhэн хүндэ юбкэшье шархуу.
hахалаа кэгэтэ хюhаха хэрэг гарахал даа.
hахалтай эхэнэрые дэлхэйдэ ологтылши хуу,
Одоо hахалаа хюhадагууд үгыл үнэхөөрөө..
Ондоо юумые бажуужа гаргахагүйш хөөрөөнhөөм»

Ц. ДОНДОГОЙ оршуулба.

Үглөөнэй наранай элшэ толоёо сасажа, хүхэрэн байгаа нарhан тужын оройнуудые гэрэлтүүлхэдэ, Хүхэн нуурай нюруу хашарhатан, шара улаанаар алтарна.

ШУГЫ СООГУУР ШУУЯАТАЙ

РЕПОРТАЖ

Уданшьегүй горнын хонгёо дуун үглөөнэй аажам байдалые сошоожо, бүхөөр унтаhан үхибүүдые үглөөнэй зарядкада бодхооно. Полотенцинүүдээ барhан хүбүүд, басагад нуур тээшэ гүйлдэн ошожо, сэбэр уhанда бэеэ сэлмээн шууялдана.

Уданшьегүй үглөөнэй жагсаал боложо, барабан, горнын абяан доро лагериин туг үргэгдэнэ. Энэ хадаа Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат hургуулиин «Туяа» лагериин ээлжээтэ үдэр эхилбэ гээшэ. Үглөөнэй эдеэнэй hүүлээр баhа жагсаал боложо, лагериин начальник Валентина Иннокентьевна Иванова үдэрэйнгөө түсэб хараануудые табижа дүүргэбэ...

Лагериин ээлжэ байhан газар дээгүүр ябажа харахадамнай, үгэрсэ, помидорой болон капустын полинууд, мүн баhа жэмэстэ мододой саад ногоорно.

— Эдэ булта манай үхибүүдэй ургуулhан, харууhалжа байhан юумэнүүд,— гээд Валентина Иннокентьевна омогорхоно.

«Туяа» лагерьта амаржа байгшад дүрбэн бригада боложо хубаарhан. Өөhэд өөhэдынгөө дундаhаа hунгамал бригадиртайнууд. Үшөө тинихэдэ хоёр-хоёр хүмүүжүүлэгшэ байха.

Бригада бүхэн өөрын тусхай нэрэтэйнүүд. Жэшээнь, 10-дахи классайхид «Бригантина», 8-дахи «Б» классайхид «Ая ганга», 7-дохи «Б» классайхид «Хуhахан», 7-дохи «А» классайхид «Мичуринец» гэжэ нэрэтэйнүүд.

Валентина Иннокентьевнатай хоюулан хөөрэлдэhөөр, «Бригантинада» ерэхэдэмнай, Галина Чимитовна Ендоновагай ударидалга доро помидорой полидо хүдэлжэ байhан басагад мантай мэндэшэлэлдэнэ.

— Хүбүүдтнай хаана гээшэб?—гэжэ hурахадамни:

— Түүдэгэй модо бэлдэхээ ой гараа,—гэлдэбэ.

— «Бригантиныи» хүбүүд Дансаран Чойбонович Сандановай хүтэлбэри доро ехэхэн ажал хэдэг. Лагеряа хорёолхоhоо эхилээд, газаахиня шэмэглэдэг юм,—гээд, хоёр талаараа hайхан зурагуудаар гоёогдоhон ногоон гудамжа (аллей) тээшэ Валентина Иннокентьевна заана.

Арбадахи классайхинтай зэргэлжэ хүдэлдэг «Хуhахан» гэжэ бригада хадын горхонhоо татаhан hубагаар уhа урадхуулаад, полиёо уhалжа байба. Тэдэнэй хүмүүжүүлэгшэд Бадма Ринчиновна Тамара Аюшеевна хоёртой уулзахадамнай:

— Бороогой хэды хоморшье hаа, үгэрсэмнай уhаар таhалдадаггүй,— гээд маанадые дахуулан, үдхэнөөр hөөгүүдые харуулна. Саад соохи жэмэстэ мододой дунда төөрин алдажа, 8-дахи «Б» классай «Ая ганга» бригадада ерэхэдэмнай, капустынгаа поли дээрэ ажалаа дүүргэжэ байба. «Ая гангын» хүмүүжүүлэгшэд Надежда Николаевна Буркина Софья Ивановна Сампилова хоёр хүүгэдэйнгээ ажалша бэрхэнүүд байhые магтана, нэгэ жэгдээр ногоорjо байhан полиёо харуулба.

«Туяа» лагериинхидай хэжэ, бүтээжэ байhан ажалые хаража ябахадаа, хэдыдэнь яагаад амардаг юм гэжэ заатагүй асуумаар.

— Үдэр соо дүрбэн час хүдэлдэг зомди. Бэшэ сагтаа амардагбди. БГТО, ГТОгой нормативуудые дүүргэдэг, бүмбэгэ сохидогбди, футбол, шатар наададагбди. Үдэшэндөө кино, телевизор харадагбди, шэнэ хатар наададанда hурадагбди.

— Амарангаа ажаллажа hуранабди, — гээд 8-дахи классай hурагша Солбон гэжэ хүбүүн хөөрэнэ.

Валентина Иннокентьевна намайе уншалгын гэртэ урижа, үхибүүдэй хэhэн ехэхэн ажал харуулна. Эндэ бригаргаhан үгэрсын эшэнүүдые харуулна.

Валентина Иннокентьевна хөөрэhөөр лэ ябатараа саадтаа оруулба. Эндэмнай «Мичуринецай» гэшүүд сүлөөгүй ажаллажа байба. Бишыхан садоводуудтаа хамта Алла Цыреновна Октябрина Елисеевна хоёр саад соогуураа манние дахуулжа, малинын, үхэр нюдэнэй, ранеткын, вишниин да бүхэнэй гаргадаг ханын hонин, Буряадай комсомолой 50 жэлэй ойдо зорюулhан, мүн «Манай hургуули дүүргэгшэд партиин уряагаар» гэhэн стенднүүд.

Эндэhээ гараад, лагериин штабта ошобобди. Урда ханадань бригада бүхэнэй абаhан уялганууд, ажалай, спортын вымпелнүүд үлгөөтэй байна. Хойто ханадань hайндэртэ зорюулhан материал харагдана. Штабай улаан бүдөөр бүрхөөгдэнхэй стол дээрэ бригада бүхэнэй ба лагериин соведэй дэбтэрнүүд табяатай.

Штабай нэгэ углуу да таарулагдан табигдаhан табсан дээрэ, талын сэсэгүүдэй хоорондо табяатай горн, барабанай саана, бригадын улаан тугай дээдэ талада Олег Кошевойн дүрэ зураг зохидоор тааруулжа хадаатай. Юуб гэхэдэ, пионернүүдэй дружинань Олег Кошевойн нэрэтэй юм. Хөөрэлдэжэ hуухадаа, Валентина Иннокентьевна хэлээ:

— Зундаа ургуулжа хурааhан баян ургасамнай булта манай, hургуулиимнай үхибүүдэй болодог юм. Үгэрсэ, капуста, помидороо дабhалжа, жэмэсээр шанаhан варенимнай, хартаабхамнайшье бүхэли жэлдээ хүрэдэг.

...Үдэшын hэрюухэн hэбшээн аалихан хүдэлжэ, горнын шэнгэхэн абяан тойроод байhан ой, нуур, горхон дээгүүр шэнхинэбэ. Амаралтын 1-дэхи ээлжээнэй хааглаhанда зорюулhан баярай жагсаал болобо. Лагериин начальник Валентина Иннокентьевна баярай халуун үгэнүүдые үхибүүдтэ хэлэжэ, барабан, горнын хүгжэм доро лагериин туг буулгагдаба.

Удангүй лагериин хоёрдохи ээлжээн эхилхэ юм.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Баярай жагсаал. 2. Дружинын туг асарагдаба. 3. hурагшад саад соо хүдэлнэ.

АВТОРАЙ фото.

СПОРТ — СПОРТ

ХОЁРЫНЬ ЛЭ НЭРЭ ЗЭРГЭЕЭ ХАМГААЛБА

Улаан-Үдэ хотын шатаршадай клубта спортынгоо разряд дээшэлүүлхын түлөө үнгэргэгдэhэн мүрысөөн дүүрэбэ. Хэдэн үдэрэй туршада үргэлжэлhэн шанга тулалдаанай дүн гаргахада, республикын үнинэй шатаршадай нэгэн, мастерта кандидат Базаржап Сампилов эрхим hайнаар наадажа, түрүү hуури эзэлбэ. Тэрэ түрүүшынгээ нааданда нэгэдэхи разрядтай залуу шатаршан Баир Митыповтэ шүүгдэhэн, мэдээжэ шатаршад Владимир Иванов, Бато-Мүнхэ Мункоев гэгшэдтэй тэнсэhэн байгаа. Зүгөөр бусад наадануудаа шадамар бэрхээр үнгэргэжэ эхилхэдээ, түрүүшүүлэй тоодо оролсоhон юм.

Нааданай түрүүшын хахадай дүүрэхэдэ, Сампилов 3,5 очкотой болоод ябаhан. Харин мастерта кандидат гэhэн нэрэ зэргэеэ хамгаалхын тула нааданай хоёрдохи хахадта тэрэ 4,5 очко абаха ёhотой байба.

Уулзалгын хоёрдохи хахадай түрүүшын нааданда Митыповтэ дахинаа шүүгдэшоо бэлэй. Тиибэшье hаа, удаадахи дүрбэн нааданда Иванов, Мункоев, Брылёв, Агафонов гэгшэдые шүүжэ гарахадаа, гэнтэ урагшаа дабшаhан байгаа. hүүлшынгээ уулзалгада мастерта кандидат Валерий Залкинд гэгшэтэй наадахадаа тэнсэжэ, дүн хамта найман очкотой болоо. Тиигэжэ үнинэй шатаршан Сампилов мастерта кандидат гэhэн нэрэ зэргэеэ хамгаалба ха юм.

Үнгэргэгдэhэн энэ мүрысөөндэ нэгэдэхи разрядтай Бато-Мүнхэ Мункоев (урдандаа мастерта кандидат ябаhан) hайнаар наадажа, дүн хамта 7,5 очкотойгоор, мастерта кандидат гэhэн нэрэ зэргэеэ тэхэрюулжэ шадаба.

Нааданай түрүүшын үдэрhөө шадамар бэрхээр тулалдажа, түрүү hуурида гараад ябаhан мастерта кандидат Владимир Иванов арбадахи уулзалгын удаа наадандаа ерээгүй байжа, үлэhэн партинуудтаа шүүгдэhэндэ тоологдоhон байна. Гурбадахи hуурие 6, 5 очкотой болоhон Баир Митыпов эзэлбэ. Мастерта кандидадууд Валерий Залкинд, Игорь Брылёв гэгшэд 6—6 очкотойгоор дүрбэдэхи, табадахи hууринуудые эзэлээ.

Мастерта кандидадууд Владимир Агафонов, Владимир Иванов гэгшэд энэ үнгэргэгдэhэн нааданда спортынгоо разрядые баталжа шадаагүй. Тиимэhээ республикын шатарай федерациин шиидхэбэриин ёhоор, эдэ хоёр мастерта кандидат гэhэн нэрэ зэргэеэ байгша оной сентябриин нэгэнhээ хаhагдаха болобо.

В. МАМИЛОВ.

ТОБШОХОНООР...

✪ БАСКЕТБОЛ. Пуэрто-Рикын ниислэл—Сан-Хуан хотодо эрэшүүлэй командануудай дунда баскетболоор дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн наадан дүүрэбэ. СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд hүүлшынгээ уулзалгада США-гай спортсменүүдые 105:94 тоотойгоор шүүхэдээ, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Югославиин, США-гай суглуулагдамал командանууд хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые эзэлээ.

✪ ХОККЕЙ. Оронойимнай эрхимэй эрхим хоккейстнүүд шанга тулалдаатай hонирхолтой наадануудай эхилхын урда тээ бэеэ зэhэжэ эхилбэ. hаяар Канадын командатай наадаха 35 хоккеистнүүд тодоруулагдаха юм. Энэ наадан сентябрь-октябрь hарануудта үнгэргэгдэхэ болонхой.

Бүхэсоюзна спорткомитедэй үбэлэй наадануудые үнгэргэдэг управленидэ ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэхэдээ, СССР-эй суглуулагдамал командые гурбан тренер ударидаха юм гэжэ хэлэбэ. Ахалагша тренерээр — СССР-эй габьяата тренер Б. Кулагин, тренернүүдээр—спортын габъяата мастернууд К. Локтев, В. Юрзинов гэгшэд баталагдаа.

Эдэ гурбан манай болон хилын саанахи оронуудай хоккейн нааданда дуратайшуулда мэдээжэ болоhоор үнинэй. Кулагин—СССР-эй чемпион болоhон «Крылья Советов» командын тренер ябаhан. Локтев, ЦСКА-гай командые удариаhан. Юрзинов хадаа ниислэлэй «Динамо» командада наадахаяа болиhонойнгоо hүүлээр, Финляндиин «Коо-вее» клубта тренерээр хүдэлжэ байhанаа, hаяхан Москвагаа бусажа ерэhэн байна

☆ hУРАГШАДАЙ дунда эхилhэн бүхэсоюзна спартакиада дээрэ футболоор түгэсхэлэй наада үнгэргэхэ командануд тодорбо. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Армени, Азербайджан, РСФСР, Узбекистан, Украина, Грузи, Москва, Ленинградай хүүгэдэй командануд болоно.

☆ МҮН ЭДИР шатаршадай дунда эхилhэн нааданда тээмэндэ уласхоорондын мастер болоhон Тбилисиин hурагша Майя Чибурданидзе, СССР-эй мастер — Киевэй Леонид Зайд, 41 мастерта кандидадууд, 37 нэгэдэхи разрядтай спортсменүүд хабаадалсана. Мүнөөдөө Москвагай суглуулагдамал командын шатаршад Узбегэй, Армениин командануудые шүүгэд ябана.

☆ УhА РУУ hурэлгөөр Киевтэ үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ Москвагай түлөөлэгшэ Тамара Сафонова гурбан метрэй трамплинhaa hүрэхэдөө эрхимлэжэ, СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Пензын Ирина Калинина, Львовой Татьяна Штырева гэгшэд мүнгэн, бронзо медальнуудта хүртэhэн байна.

(ТАСС).

САГ СООГОО ОРОБО

Байгша оной июлиин 14-hөө 17 болотор республикын аймагуудта хура бороо орожо, гандад гэжэ эхилhэн тарялан, сабшалан ундалуулба. Жэшээнь, республикын баруун-урда аймагуудта — Аха, Түнхэндэ үнгэрhэн энэ үе соо 16—21 миллиметр хура бороо ороhон байна. Тиихэдэ Түнхэнэй аймагай зарим нютагуудта аадарлахын хажуугаар, мүндэрлөөд абаба.

Республикын бусад аймагуудта — Петропавловкада — 9, Торидо — 11, Захааминай аймагай Санага нютагта — 13, Цакирта — 22, Михайловкада 10 миллиметр хура бороо ороhон байна, Мүн Хүдэри-Сомондо—18, Хяагтада — 3, Новоселенгинск, Гусиноозерскдо — 5, Бэшүүртэ — 8, Мухар-Шэбэртэ — 29, Загарай, Онохойдо — 4, Ивалгада — 16, Улаан-Үдэдэ — 19, Нарhата, Хорндо—22—24, Тэлимбэдэ—14, Романовка, Кабанскда — 17, Хурамхаанда — 10, Горячинскда — 9, Удинск тосхондо — 8, Турунтаево, Баргажанай адагта табан миллиметр хура бороо оробо.

Л. ГОНЧАРОВА,
агрометеоролог.

ХИЛЫН СААНАhАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО

НЬЮ-ЙОРК

АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

ТАСС

Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ Грециин буу зэбсэгээр добтолон хамааржа, дэлхэйн энэ районд охи эб найрамдал ба аюулгүй байдалда хоро хүргэжэ байhантайнь дашарамдуулан, ООН-ой Аюулгүйн Совет онсо яаралтай заседани зарлаа.

Республикын хуулита правительствада эсэргүү үймөө буhалгаа татаhан национальна гварди харата муухай хэрэгүүдые үүдхэнэ гэжэ ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм мэдээсэбэ. Кипрэй байдал уласхоорондын эб найрамдалда, аюулгүй байдалда хоро хүргэнэ, энээгээр ООН hанаата болоно байна гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

Арал дээрэхи буудалдаа зогсоохо, амгалан байдал hэргээхын тула яаралтай хэмжээнүүдые абахыень Кипрэй түлөөлэгшэ З. Россидес Аюулгүйн Соведые уряалаа.

Совет түлөөлэгшэ В. С. Сафрончук үгэ хэлэхэдээ, үймөө буhалгаанай түлөө грек сэрэгүүд, Грециин правительство гэмтэй гэжэ мэдүүлбэ. Кипрэй Республикын дотоодын хэрэгүүдтэ грек сэрэгүүдэй буу зэбсэгүүдээр хамааралгые дары болюулжа, грек сэрэгэй алба хаагшадые Кипрhээ гаргахын тула хэмжээ абахыень Аюулгүйн Соведые уряалба.

КАБУЛ

Республикын ойн hайндэр

ТАСС

Республикын байгуулагдаhаар түрүүшын жэлэй ойе афган арад июлиин 17-до тэмдэглэбэ.

Гүрэнэй толгойлогшо, Афганистанай Республикын премьер-министр Мухаммед Даудай хүтэлбэрилдэг республиканска хүтэлбэри түрүүшынгээ үдэрhөө хүн зоной байдал hайжаруулхын тула орон доторoo социально-экономическа үндэhэн хубилалтануудые хэхэ хараа бодол бэелүүлhэн байна. Энээнэй тула орон доторoo өөрын промышленность эмхидхэн байгуулха хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые бэелүүлээ.

Афганистанай арад зоной 80 гаран процентнь хүдөө ажахыда хүдэлдэг, тиимэhээ Афганистанай засагаархид хүдөө нютагуудтахи феодальна байдалай үлэгдэлнүүдые усадхан зайсуулхын тула эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байна. Мүнөө аграрна реформо бэелүүлхэ үргэн бэлэдхэл хэгдэнэ.

Хани барисаата Советскэ Союз афган ажалшадай шэнэ байдал байгуулхадань ехэ туhа хүргэнэ. Пролетарска интернационализмын гол ёhонуудта үнэн байдаг СССР Афганистандахи республиканска шэнэ байгуулалтые хамаhаа түрүүлэн дэмжэhэн юм. СССР-эй туhаламжа, дэмжэлгээр тус орон дотор 80 гаран предприяти баригдаа.

БЕЙРУТ

КИПРЭЙ АРАДТА АКЭЛ-эй ХАНДАhАН ХАНДАЛГА

ТАСС

Эндэ абтаhан мэдээсэлнүүдэй ёhоор, Кипрэй Ажалша арадай түрүү үзэлтэ партиин (АКЭЛ) хүтэлбэрилэгшэд Кипрэй арад зондо хандаhан байна. Тэрээн доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Кипрэй патриодууд!»

Афинын фашис зонхилхы ёhо гурим Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааран президент Макариосай хуулита демократическа правительствые унагааха, хулhэншэдэй правительство байгуулха зорилготойгоор зэбсэгтэ хүсэнүүдые хэрэглэжэ, үймөө буhалгаа татаба. Буу зэбсэгүүдээр, танкнуудаар, бронетранспортёрнуудаар зэбсэглэгдэhэн эдэнэр Никозидохи Президентын ордоние, Архиепископадай байшангые, радиостанцие, телеграфые, мүн правительственна бусад эмхи зургаануудые булимтараи эзэмдэбэшье, президент Макариос болон политическэ хүтэлбэрилэгшэдые барижа гэхэ гү, али үгы хэжэ шадаагүй. Үймөөшэд ехэ гээлтэ хоролтодо ороо. Макариос Пафоста амиды мэндэ байна, «Сүлөөтэ Кипр» гэжэ радиостанцяар үгэ хэлэжэ, арад зондо хандаба. Республикын хуулита хүсэнүүд Пафос, Лимасол болон Кипрэй бусад гол районуудые мэдэлдээ байлгаhаар. Хуулита хүсэнүүдтэ, арад зондо үнэн сэхэ хүнүүд фашис урбалта хэхые hэдэгшэдтэ шанга харюу сохилто хэнэ.

Урбалтада хабаадагшад эндэ байдалые хиналтадаа абажа шадаагүй. Үгэсэгшэдэй гарта ороhон Кипрэй радиостанциин дамжуулганууд бү үнэншэгты. Макариос алуулаа гэжэ үсэгэлдэр мэдээсэhэнинь шал худал. «Сүлөөтэ Кипр» гэжэ радиостанциин дамжуулгануудые шагнагты.

Кипртэ фашис урбалта хэхэ hэдэлгын гадаадаhaa гаргагдажа байhые АКЭЛ эрид шууд буруушаан, арад зоноор hунгагдаhан республикын президент архиепископ Макариосые бүри нягтаар тойрон жагсажа, эсэргүүсэлтэ хэхыень арад зониие уряална.

Киприот арадай агуу хани Советскэ Союз, дэлхэйн бүхы демократическа хүсэнүүд киприот арадай эрхэ сүлөөгэй, президент Макариосай хуулита демократическа правительствын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Үгэсэгшэд хорото этэгээдүүд hамна бута сохигдохо Фашизм үгы хэгдэхэ! Киприот арад илаха!

СТАМБУЛ

Турциин парламентын сесси зарлагдаба

ТАСС

Зунай амаралтада тараагдаhан Турциин парламентын онсо яаралтай сессие зарлаха гэhэн шиидхэбэри Турциин Республикын Президент Фахри Корутюрк гаргаба. Правительствын ба ороной политическэ бүхы партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хүсэлэнгүүдые харааda абажа, энэ шиидхэбэри гаргааб гэжэ президент мэдүүлбэ.

Кипртэ Турциин сэрэгэй хамааралгын хэгдэжэ болохо тухай асуудал энэ сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ.

БЕЙРУТ

КИПРТЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Президент Макариосай хуулита правительствын тала баригшад, тэрээндэ үнэн, аюулгүйе сахиха хүсэнүүдэй ба полициин подразделенинүүд тэмсэлээ үргэлжэлүүлhээр гэжэ Кипрhээ абгаhан мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнэ. Пафоста, мүн бусад хэдэ хэдэн hуурин тосхонуудта шанга тулалдаанууд болоhоор.

Эндэ абтаhан hүүлэй мэдээсэлнүүдэй ёhоор, президент Макариосай тала баригшадые үймөөшэд зэрлиг муухайгаар хэhээнэ.

Үймөөшэдэй соносхоhон комендантска час Никозидо хүсэндөө байhаар. Үймөө буhалгаа татагшадай танкнууд хотын стратегическэ шухала үүргэтэй бүхы газарнуудые эзэлэнхэй байна. Энэ арал гадаадын оронуудтай холбоогүй байhаар. Тиигээшье hаань, грек офицернүүдые hуулгаhан транспортна самолёт Афинаhaa эндэ ерэжэ бууба. Үймөө татагшадта Афинын сэрэвэй засагаархидай туhалжа, дэмжэжэ байhые энэнь элирхэйлэн гэршэлнэ бшуу.

Грек офицернүүд энэ үймөө буhалгаанда ехэ үүргэ дүүргээ. Эдэнэр Афинаhaa Кипр руу эльгээгдэhэн байна.

Грециин сэрэгэй засагаархидай үүдхэhэн урбалтада эсэргүүсэн бодогшо киприот арад эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэнэ гэжэ Ливанай түрүү үзэлтэ партинуудай ба национально-патриотическа хүсэнүүдэй Бейрудтэ тунхаглаhан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Араб оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархын тула аралые түшэг тулгуурита бааза болгохыень буруушаадаг, империализмда ба сионизмда эсэргүү тэмсэлдэнь арабуудые шууд дэмжэдэг, киприот арадай хуулита президент архиепископ Макариоста эсэргүүсэн, Кипр арал дээрэ урбалта хэгдээ гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

АНКАРА. (ТАСС). Турциин зүгhөө Кипртэхи хэрэгүүдтэ хүсөөр хамааржа магад тухай асуудал зүбшэн хэлсэхын тула Турциин парламентын хоёр палатын онсо яаралтай хамтын заседани зарлаха шиидхэбэрие Турциин президент Ф. Корутюрк баталаа.

Арал дээрэхи байдалда Турциин олониитэ, хэблэл анхаралаа ехээр хандуулна. Орон доторoo зонхилхы ёhо гурим тогтооhоной hүүлээр Афинын генералнууд Кипртэхи демократическа ёhо гуримые үгы хэжэ, президент Макариосые зайсуулхаар шиидээ гээд «Миллиет» газетэ бэшэнэ. Кипрые мэдэлдээ абаха гэдэг Афинын hэдэлгын президент Макариосай буруушаадаг байhаниинь мэдээжэ юм.

Газетэнүүдэй бэшэhэнэй ёhоор, Турциин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ябаган сэрэгшэд, артиллериин ба десантна частьнуудай сэрэгүүд Турциин урда эрье худар татагдажа байна.

ВЬЕНТЬЯН

Лаотян арадай аша туhада

ТАСС

Амгалан тайбан, бэеэ даагаhан, сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй, демократическа, нэгэдэмэл ба hалбаран хүгжэнги Лаос оронийе байгуулха программые Лаосой Национальна нэгэдэлэй саг зуурын правительство hайшааба.

Национальна политическэ коалиционно Соведэй (НПКС) түрүүшын сесси дээрэ абтаhан гол документнүүдые зүбшэн хэлсэхэ зорилготойгоор зарлагдаhан правительствын тусхай заседани дээрэ Лаосой хоёр талын түлөөлэгшэд программын проектые баталаа. Лаосой Патриотическа фронтын ЦК-гай түрүүлэгшэ принц Суфанулонгын хүтэлбэри доро НПКС энэ программын проект табиhан байгаа.

Патриотическа хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдэй табиhан программа ороной бүхы арад зоной үндэhэн эрилтэнүүдтэ харюусаха, Лаосой хүгжэлтэ хангаха ёhотой. Энэ программые правительствын баталан абаhан ушар хадаа Лаосто амгалан байдал hэргээхэ, национальна эблэрэлгэ хангаха хэрэгтэ шэнэ алхам болоно.

ЛОНДОН

Англиин МИД-эй тайлбарилга

ТАСС

Архиепископ Макариосые Кипрэй президент гэжэ Англи тоолоhоор гээд Англиин Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ эндэ зарлагдаhан пресс-конференци дээрэ тайлбарилба.

Кипртэхи байдал тушаа hанаата боложо байhанаа Англи Грецидэ мэдүүлээ. Энэнь Дундада далайн зүүн хубидахи байдалда нүлөөлжэ магад гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Англи НАТО-да хабаатай бусад оронуудтай, тэдэнэй тоодо Холбоото Штадуудтай энэ асуудалаар харилсажа байна гэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Аюулгүйн Соведэй заседани зарлагдаа

ТАСС

Кипртэхи байдал зүбшэн хэлсэхын тула Аюулгүйн Соведые дары зарлаха гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхайм дурадхаба. К. Вальдхайм Аюулгүйн Соведэй Түрүүлэгшэдэ бэшэг эльгээhэн байна. Кипртэхи hүүлэй үеын байдал уласхоорондын эб найрамдалда, аюулгүй байдалда уршагта хойшолонгуудтай байжа болохо гэжэ бодомжолhон дээрэhээ иимэ шиидхэбэри абааб гээд энэ бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhан. «Ажалай шэнэ амжалта туйлажа, тодорхойлхы жэлые дүүргэхэ» — Н. Пивоваровай статья. Республикын hонинууд — суглуулбари. Орон доторхи hонин.

Хоёрдохи хуудаhан. «Ажалай шэнэ амжалта туйлажа, тодорхойлхы жэлые дүүргэхэ»—Н. Пивоваровай статьягай түгэсхэл. «Мүнөө сагай приборнууд ба автоматика» — Р. Макальскаягай корреспонденци. Редакцида ерэhэн бэшэгүүд.

Гурбадахи хуудаhан. «Бэе бэедээ этигэлсэхэ, хүндэтэйгөөр хандаха» — Л. Молчановагай корреспонденци. Хилын саанаhaa.

Дүрбэдэхи хуудаhан. Нютагай hонинууд. Нара шэншэлэгшэд тухай фоторепортаж. АПН-эй материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — «Ерыш наашаа, онтохон!». 18.35 — Телевизионно hонин.

«Орбита». 19.00 — «Время» мэдээсэлэй программа. 19.30—«Танай hанал бодол» гэhэн дамжуулга (үнгэтэ). 20.20 — «Экран дээрэ кинокомеди». «Первая перчатка» — уран hайханай фильм. 21.50 — Витебскэ областиин угтамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ. Белоруссиин Коммунис партиин Витебскэ обкомой нэгэдэхи секретарь С. М. Шабашов дамжуулгада хабаадаха. 22.35 —Искусствын уран бэлигтэнэй концерт. ССР Союзай Ехэ театрhaa дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 23.50—24.00 —Забhарлалга. 24.00 —«Время» — мэдээсэлэй программа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приемная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04518. Заказ № 00444